

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Warszawa, 30 kwietnia 2003 r.

Skrzynka pocztowa Nr P-14

KGP/41114-12/02

Zarząd

KGHM Polska Miedź
S.A.

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

TEKST UJEDNOLICONY¹

Na podstawie art.2 ust.3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2001 r. Nr 85 poz. 937 ze zm.), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli² przeprowadziła w KGHM Polska Miedź S.A. (zwanej dalej „KGHM” lub „Spółką”), kontrolę działalności KGHM Polska Miedź S.A. związanej z przygotowaną przez Ministerstwo Skarbu Państwa *Informacją o sytuacji w wybranych spółkach Skarbu Państwa i przedsiębiorstwach państwowych – „Raport otwarcia”* z 7 maja 2002 r.

W związku z ustaleniami przedstawionymi w protokole kontroli z dnia 18 grudnia 2002 r. z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami, Najwyższa Izba Kontroli - Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi Spółki niniejsze wystąpienie.

1. Prezes Zarządu KGHM Polska Miedź S.A. pan Stanisław Speczik, przekazał Ministrowi Skarbu Państwa panu Wiesławowi Kaczmarkowi, w załączeniu do pisma z 26 kwietnia 2002 r. nie podpisany dokument pt. *Bilans zarządu Mariana Krzemieńskiego – z politycznego nadania AWS*. Z wyjaśnienia³ wynika, że Zarząd KGHM znał *Bilans*, który został przez MSP wykorzystany do sporządzenia ww. *Raportu otwarcia*.

¹ Zawiera zmiany wprowadzone do wystąpienia pokontrolnego, zatwierdzone postanowieniem Prezesa NIK z dnia 17 czerwca 2003 r., uchwałą Komisji Odwoławczej w Departamencie Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli z dnia 30 maja 2003 r.

² Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji.

³ wyjaśnienie Dyrektora Departamentu Nadzoru Właścicielskiego [...] (Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm. Zwanej dalej: uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.).

Najwyższa Izba Kontroli krytycznie ocenia stronę faktograficzną i sposób omówienia danych w *Bilansie zarządu*. Wbrew tytułowi, jest to materiał o charakterze przede wszystkim oskarżycielsko-polemicznym, w którym zawarto wyłącznie uwagi i oceny negatywne mające uzasadnić tezę o niskiej jakości pracy Zarządu KGHM poprzedzającego Zarząd kierowany przez Prezesa Speczika. W ocenie NIK, *Bilans zarządu* nie może służyć obiektywnej ocenie wcześniejszego kierownictwa KGHM, ani sytuacji zastanej w KGHM przez obecny Zarząd, ponieważ tendencyjny sposób przedstawienia danych - w części przypadków niezgodny z rzeczywistością - oraz użyty w *Bilansie* język potoczny, umiejscawiają ten materiał zdecydowanie poniżej profesjonalnych standardów stosowanych w analizie działalności podmiotów gospodarczych.

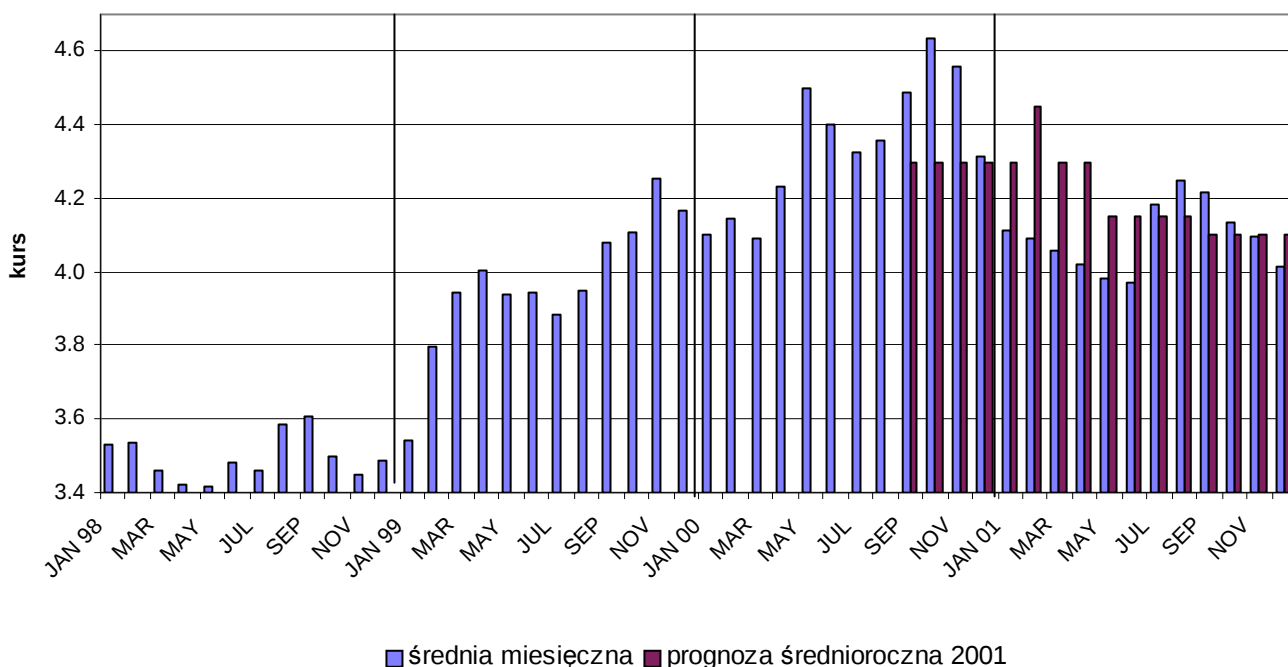
NIK krytycznie ocenia także trudności, na jakie napotkała w KGHM kontrola NIK. Kierownictwo Spółki początkowo usiłowało do niej nie dopuścić a następnie – mimo ponawianych próśb - nie przedstawiło kontrolerom m.in. dwóch dokumentów, które mogą okazać się kluczowe w ocenie tzw. sprawy złoża Kimpe⁴.

2. W opinii NIK następujące stwierdzenia *Bilansu zarządu* zawierają jedynie wybiórcze informacje prowadzące do nieuzasadnionych ocen nt. jakości planowania w roku 2001: „Zarząd Mariana Krzemińskiego, konstruując plan na rok 2001, przyjął cenę miedzi na poziomie aż 1 800 USD/t, w sytuacji, gdy najbardziej optymistyczne oceny analityków surowców prognozowały cenę miedzi na poziomie dużo mniejszym, 1 650 USD/t. Równocześnie za dobrą monetę przyjęto planowany w budżecie Państwa kurs złotego do dolara – 4,35 zł/USD”.

Przyjęte przez KGHM prognozy cen miedzi i kursu USD dostosowane były do obowiązujących wówczas cen i tendencji cen transakcji futures miedzi na **London Metal Exchange** wraz z komentarzami i analizami analityków rynku finansowego. Zdaniem NIK, nie ma podstaw do twierdzeń, że prognozy te były wadliwe. Także przyjęcie w planowaniu prognozowanego średniorocznego kursu USD zgodnego z ustawą budżetową NIK ocenia pozytywnie.

W okresie 1998 – 2001 kurs USD KGHM kształtował się następująco:

Średnie miesięczne kursy USD/PLN - 1998-2001

NIK zwraca uwagę, że spadek kursu USD w stosunku do PLN w krytycznym dla KGHM okresie był zjawiskiem bez precedensu co najmniej od roku 1993. Stwierdzenia *Bilansu zarządu* dot. prawidłowości przyjętych w 2001 roku założeń planistycznych odnośnie kursu USD oraz cen miedzi nie znajdują więc odzwierciedlenia w badanej dokumentacji.

W wyniku badania stosownych dokumentów⁵ NIK stwierdza, że podczas konstrukcji kolejnych planów na 2001 rok, podobnie jak w okresach wcześniejszych, Zarząd KGHM brał pod uwagę uznane i stosowane w gospodarce prognozy kursów walutowych oraz cen metali.

W szczególności w przyjętym przez Zarząd KGHM w dniu 21 września 2000 roku Planie techniczno–ekonomicznym prognozowano na 2001 rok średnioroczną cenę miedzi w wysokości 1927 USD/tonę oraz kurs walutowy 4,30 PLN/USD. Przygotowanie i przyjęcie tych prognoz zbiegło się z okresowąwyżką cen transakcji miedziowych. W miesiącu wrześniu 2000 r. średnia cena **Copper High Grade Futures**⁶ przekroczyła 2000 USD/tonę by w kolejnych miesiącach rozpocząć systematyczny spadek.

W korekcie Planu z lutego 2001 r. założono redukcję średniorocznej ceny miedzi do 1900 USD/tonę oraz wzrost kursu do 4,45 PLN/USD. Wzrost prognozy kursu spowodowany był przygotowaniem a następnie przyjęciem ustawy budżetowej⁷ z takim właśnie założeniem.

W Planie techniczno–ekonomicznym przyjętym przez Zarząd KGHM w dniu 29 marca 2001 r. nastąpiła kolejna redukcja planowanej średniorocznej ceny miedzi do 1850 USD/tonę oraz powrót do wcześniej prognozowanego średniego kursu 4,30 USD/PLN. Kurs ten przyjęty został jako średnia ze skrajnych prognoz analityków rynków finansowych (4,20 i 4,40 PLN/USD).

Plan techniczno–ekonomiczny przyjęty przez Zarząd w dniu 23 maja 2001 roku zakładał ponowną redukcję prognozowanej średniorocznej ceny miedzi do poziomu 1790 USD/tonę oraz redukcję średniorocznego kursu do 4,15 PLN/USD. Cena miedzi odpowiadała wówczas najostrożniejszemu z prognoz analityków (1792 – 1929 USD/tonę). W dniu tym dokonywano transakcji na rynku metali po cenie 1808,9 USD/tonę.

Prognozy w wersji planu techniczno-ekonomicznego z 14 września 2001 r. i 11 października 2001 r. zakładały kolejne redukcje do poziomu 1570 USD/tonę prognozy średniorocznej cen miedzi w 2001 r. W dniu 11 października 2001 r. na giełdzie londyńskiej dokonywano transakcji po cenie 1491,4 USD/tonę, w tygodniu poprzedzającym tę decyzję po cenach 1489 – 1501 USD/tonę, natomiast w miesiącu poprzedzającym po cenach 1489 – 1545 USD/tonę. Ostatnia wersja planu utrzymała prognozę kursu na poziomie 4,10-4,15 PLN/USD.

⁵ W tym: Copper High Grade Commodity Futures (http://futures.tradingcharts.com/hist_CP.html), wyjaśnienia Dyrektora Departamentu Budżetowania i Kontrolingu KGHM Aleksandry Stępień z dnia 16 października 2002 r., Prognozy Departamentu Strategii Rynkowej KGHM z 17 listopada 2000 r., 26 lutego 2001 r., 10 i 25 maja 2001 r., Analiza spadku przychodów ze sprzedaży produktów w porównaniu do planu na rok 2001 zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą, wyjaśnienia byłych członków Zarządu Panów Mirosława Bilińskiego, Ryszarda Jaśkowskiego i Ireneusza Reszczyńskiego z 15 maja 2002 r., uchwały Zarządu KGHM z 17 stycznia 2000 r., 9 lutego 2000 r., 11 lutego 2000 r., 21 września 2000 r., 2 października 2000 r., 29 marca 2001 r., 23 maja 2001 r., 8 czerwca 2001 r. w sprawie zatwierdzenia lub korekty planu techniczno–ekonomicznego oraz plany techniczno–ekonomiczne lub ich korekty wprowadzane tymi uchwałami.

⁶ Analizy North American Quotations, Inc.

⁷ Ustawa budżetowa na rok 2001 z dnia 1 marca 2001 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 246 z dnia 22 marca 2001 r.)

Przyjmowane od września prognozy nie odbiegały istotnie od rzeczywistego wykonania wskaźników, bowiem w roku 2001 średnioroczna cena transakcji miedziowych wyniosła 1578 USD/tonę, natomiast średnioroczny kurs dolara wyniósł 4,10 PLN/USD.

3. *Bilans zarządu* zawiera informacje dotyczące kredytowania, m.in.: „A może był to wynik świadomego działania na szkodę spółki? Przecież krótkoterminowy kredyt w wysokości 1 miliarda 200 milionów złotych, zaciągnięty w całości na Dialog, miał być spłacony w ciągu zaledwie kilku miesięcy! Czy jest firma, która w ciągu pół roku jest w stanie wygenerować zysk netto w tak ogromnej kwocie? Na pewno nie może tego cudu dokonać Polska Miedź. Poprzedni Zarząd, przy całej swojej niekompetencji, nie mógł tego nie wiedzieć”. Z ustaleń kontroli wynika, że *Bilans zarządu* pomija szereg istotnych faktów wyjaśniających okoliczności decyzji skutkujących zadłużeniem KGHM.

3.1. Nieprawdziwe jest zawarte w *Bilansie zarządu* sformułowanie: „poprzedni Zarząd postanowił szukać źródeł finansowania Dialogu wyłącznie w kredytach krótkoterminowych!”⁸. Zarząd KGHM Polska Miedź S.A. w *uchwale z dnia 14 sierpnia 2001 r. nr 330/IV/2001 w sprawie długoterminowego finansowania Telefonii Lokalnej S.A.* wyraził zgodę „na rozpoczęcie procedury wyboru banku/banków organizujących dla Spółki kredyt bankowy w wysokości do 1,5 mld PLN na okres do 3 lat od dnia podpisania umowy kredytowej, w celu wykupu obligacji wyemitowanych przez Telefonię Lokalną S.A.”

Należy zauważyć, że to nie Zarząd kierowany przez Prezesa Krzemińskiego, jak sugeruje *Bilans zarządu*, zawarł *umowę kredytową* na kwotę 1,2 mld PLN na kwestionowanych w *Bilansie* warunkach. Zrobił to osobiście Prezes Stanisław Speczik w dniu 19 grudnia 2001 r. tj. w 8 dni po objęciu funkcji Prezesa Zarządu. Należy krytycznie ocenić wskazanie własnej decyzji i jej krytycznych ocen w dokumencie podającym w tytule nazwisko innej osoby jakoby odpowiedzialnej za tę decyzję.

3.2. Zarząd KGHM już 7 maja 1997 r. postanowił⁹ zorganizować finansowanie działalności gospodarczej w postaci bankowego kredytu rewolwingowego na kwotę do 200 mln USD. W wyniku realizacji tej decyzji wybrano w postępowaniu konkursowym bank – organizatora konsorcjum kredytowego oraz w październiku 1997 r. przygotowano stosowną umowę na kredyt w wysokości 150 mln USD. Przygotowanie kredytu poprzedziło sporządzenie i akceptacja przez Zarząd¹⁰ *Programu rozwoju KGHM Polska Miedź S.A. na lata 1998 – 2002*. W okresie tym funkcje swoje realizowała Rada Nadzorcza KGHM, której członkiem był obecny Prezes Zarządu pan Stanisław Speczik. Program zawierał liczne zamierzenia inwestycyjne, w tym długoterminowe inwestycje górnicze (z projekcją wydobywczą do roku 2070), inwestycje zagraniczne oraz inwestycje w inne branże.

Na mocy proponowanego przez Bank brzmienia¹¹ „jeśli jakaś Transza Kredytu ma zostać spłacona, a nowa Transza Kredytu uruchomiona tego samego dnia i w tej samej walucie (...) nie będzie wymagane, aby Kredytobiorca i Banki dokonali jakichkolwiek faktycznych płatności do wysokości kwoty, która ma być spłacona i ponownie

⁸ str. 4 Bilansu zarządu

⁹ Uchwałą Nr 7/III/97 w sprawie kredytu dla KGHM Polska Miedź S.A. na finansowanie działalności gospodarczej

¹⁰ Uchwałą Nr 235/III/97 z dnia 17 listopada 1997 r.

¹¹ pkt 5.2 ostatecznej wersji umowy z dnia 22 października 1997 r.

uruchomiona”. Realizacja umowy finansowania obligacji Telefonii Dialog S.A. z grudnia 2001 roku podpisanej m. in. przez Prezesa Stanisława Speczika odbywa się poprzez kolejne emisje finansowane kredytem odnawialnym KGHM, a więc w sposób analogiczny do wcześniej planowanych rozwiązań. Realizacja planów kredytowych z 1997 r. nastąpiła jednak dopiero w latach 2000 - 2001. Wówczas to bowiem Zarząd kierowany przez Prezesa Krzemińskiego przygotował kredyt¹², a następnie Zarząd kierowany przez Prezesa Stanisława Speczika podpisał odpowiednie umowy¹³.

3.3. NIK wskazuje na zagrożenia związane z gwałtownym zwiększeniem zobowiązań spółki w kolejnych latach do poziomu ponad 2,65 mld zł przy wartości księgowej firmy ok. 3,7 mld zł w końcu 2001 roku oraz ograniczonym udziale pozagórniczych i pozahutniczych składników w strukturze aktywów firmy bez analizy wskazującej dopuszczalność takiego rozwiązania w świetle ryzyka dla stabilności finansowej KGHM Polska Miedź S.A. oraz grupy KGHM a także oczekiwań akcjonariuszy. Zwraca uwagę także niekorzystna struktura zobowiązań bowiem niemal 2,54 mld zł stanowiły zobowiązania krótkoterminowe. Sytuacja taka może zagrażać przejęciem kontroli nad KGHM przez kredytodawców, pogorszeniem ocen rynkowych KGHM, ucieczką kapitału i innymi negatywnymi zjawiskami. Doprowadzenie do tego stanu oraz jego utrzymywanie jest rezultatem działań organów KGHM w okresie od 2000 do chwili obecnej i dotyczy zarówno poprzedniego jak i obecnego Zarządu.

NIK zwraca ponadto uwagę, że porównanie wysokości kredytu z zyskiem netto w zdaniu „Czy jest firma, która w ciągu pół roku jest w stanie wygenerować zysk netto w tak ogromnej kwocie?” jest mylące, gdyż z reguły spłaty kredytu (a także odsetek) zmniejszają zysk (lub zwiększają stratę), ale generacja zysku nie jest równoznaczna ze zdolnością spłaty kredytu – szczególnie w krótkich terminach.

4. W Bilansie zarządu zawarto stwierdzenie „Zarząd nie tworzył w odpowiednim czasie rezerw wymaganych ustawą o rachunkowości”. W toku kontroli ustalono, że kwestionowane są nieutworzone rezerwy w związku z:

- umową darowizny podpisaną z **Gminą Rudna** w dniu 28 grudnia 2000 w kwocie 38,8 mln zł,
- należnością KGHM od spółki zależnej (100% udziałów) **KGHM Kupferhandelgesellschaft mbH** w wysokości 20,2 mln zł
- nieudaną inwestycją w **Telewizję Familijną S.A.** w wysokości 52 mln zł.

Pierwsza ze wspomnianych pozycji dotyczy zobowiązań warunkowych, które uzależnione są od działań podmiotów trzecich. Druga wynikała z opóźnień płatniczych zapoczątkowanych w marcu 2001 r. (wydłużenie okresu płatności do 30 dni), które nasiliły się następnie w sierpniu 2001 r. (wydłużenie okresu płatności do 45 dni). Dotyczy podmiotu zależnego, a więc nie miała ona skutków w raportach skonsolidowanych. Sprawa Telewizji Familijnej została opisana w pkt 8. Należy przy tym zauważyć, że biegli re-

¹² Uchwały Nr 128/III/2000 z dnia 22 marca 2000 w sprawie uzyskania przez Spółkę oceny wiarygodności kredytowej (ratingu) oraz wyboru doradcy ratingowego, Nr 42/IV/2000 z dnia 30 czerwca 2000 r. w sprawie powierzenia bankom JP Morgan i BNP Paribas przeprowadzenia procesu pozyskania przez Spółkę ratingu oraz organizacji finansowania dłużnego, Nr 94/IV/2000 z dnia 21 lipca 2000 r. w sprawie powierzenia firmie White & Case doradztwa prawnego w zakresie pozyskania przez Spółkę ratingu oraz emisji obligacji, Nr 126/IV/2000 r. z dnia 16 sierpnia 2000 r. w sprawie powierzenia bankom Citibank i ABN Amro organizacji kredytu konsorcyjnego, Nr 133/IV/2000 z dnia 22 sierpnia 2000 r. w sprawie umowy z firmą White & Case w sprawie świadczenia usług prawnych związanych z programem emisji obligacji, Nr 309/IV/2001 z dnia 17 lipca 2001 r. w sprawie wystąpienia do banków z propozycją organizacji finansowania obrotowego w wysokości 100 mln zł.)

¹³ Por. również pkt 7.

widenci w okresie 1999-2001 nie kwestionowali wysokości ani struktury rezerw KGHM.

5. Nie znajdują uzasadnienia w dokumentacji, zawarte w *Bilansie zarządu* katerycznie negatywne oceny działań Zarządu KGHM w latach 1999 –2001 dot. zabezpieczenia przed ryzykiem rynkowym polegającym na zmianach cen metali oraz kursu walut¹⁴. Zbadane przez NIK dokumenty¹⁵ wskazują, że podobnie jak w roku 2002, Zarząd wykorzystywał w roku 2001 liczne instrumenty pochodne w celu aktywnego zarządzania ryzykiem kursowym¹⁶ i ryzykiem załamania się cen miedzi oraz określił stosowną politykę i strategię a następnie monitorował jej realizację. Wśród przedstawionych w tym dokumencie danych znajduje się także stwierdzenie zawierające nieprawdę, gdyż **Komitet Ryzyka** powołany został właśnie przez Zarząd Prezesa Krzemińskiego, a nie, jak mylnie sugeruje *Bilans*, przez Zarząd Prezesa Speczika.

6. Mylące jest zawarte w *Bilansie zarządu* sformułowanie „Skrajnym przejawem nieodpowiedzialności była decyzja o zaciągnięciu drogiego kredytu – 200 mln złotych na... wypłacenie dywidendy! Jak można, przy dramatycznie spadających wpływach i lawinowo rosnącym zadłużeniu zaciągać kolejny kredyt? Gdyby nie ten ruch, Spółka nie zanotowałaby straty za ubiegły rok”¹⁷.

Wypłata dywidendy nie ma bezpośredniego wpływu na wynik roku, którego dotyczy. WZA stosowną uchwałą dzieliło zysk za rok 2000 i zobowiązało tym samym Zarząd do wygospodarowania środków na dokonanie płatności. Należy natomiast zauważyć, że dywidenda uszczuplając kapitał Spółki, osłabia tym samym jej odporność na straty w przyszłych okresach.

Zwraca również uwagę fakt niewłaściwego adresowania tego zarzutu pod adresem Zarządu KGHM, podczas gdy zaciągnięcie kredytu oraz wypłata dywidendy są rezultatem uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy, zdominowanego przez przedstawiciela Skarbu Państwa wskazanego przez Ministra Skarbu Państwa.

7. NIK krytycznie ocenia fragment *Bilansu zarządu* dotyczący **Telefonii Dialog S.A.** – wprowadza on czytelnika w błąd i zawiera informacje niezgodne ze stanem faktycznym. Problem braku współpracy między akcjonariuszami tj. KGHM i PSE zdefiniowano już po roku od zawiązania spółki Telefonii Lokalna S.A. w 1997 r., a więc znacznie wcześniej niż objął funkcję Prezesa Zarządu KGHM pan Marian Krzemiński. Bank francuski **BNP Paribas** rekomendował odkupienie 50% akcji **Telefonii Lokalnej S.A.** od grupy PSE, ale nie określał tej operacji jako „dobry biznes”. Umowę kredytową na kwotę 1,2 mld PLN, jak wskazano wyżej, podpisał obecny Prezes Zarządu pan Stanisław Speczik.

7.1. W toku czynności kontrolnych ustalono, że **Telefonia Dialog S.A.** (wcześniej Telefonii Lokalna S.A.) zarejestrowana została w sierpniu 1997 r. Kapitał akcyjny został podzielony na dwie równe części pomiędzy przedsiębiorstwa **grupy kapitałowej**

¹⁴ Pkt 1 Bilansu

¹⁵ opinie i sprawozdania biegłych rewidentów z badania sprawozdań od roku 1999, liczne uchwały Zarządu KGHM Polska Miedź S.A., wyjaśnienia, protokoły z przesłuchań

¹⁶ Na podstawie Uchwały Zarządu Nr 287/III/98 z dnia 30 września 1998 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zabezpieczenia się przed ryzykiem kursowym dla KGHM Polska Miedź S.A.

¹⁷ T.j. za rok 2001.

KGHM i grupy PSE. W wyniku braku porozumienia między akcjonariuszami, już Zarząd KGHM kierowany przez Prezesa Stanisława Siewierskiego dostrzegł dysfunkcjonalność zawartej umowy i rozważał kroki naprawcze, w tym zmianę struktury kapitałowej. Zarząd KGHM już 19 września 1998 r. opracował *Strategię właścicielską KGHM wobec Telefonii Lokalnej S.A.* zwracającą uwagę na niewiarygodność PSE jako partnera w **Telefonii Lokalnej S.A.** W *Strategii* wskazano jakie działania należy podjąć jako „konieczne, by KGHM mógł zrealizować swoje zamierzenia”. Jako pierwszy warunek wymieniono „konieczność posiadania właściwego partnera kapitałowego”. Jak wskazano, „na dzisiaj brak pewności czy PSE jest takim partnerem”¹⁸. Wymieniono też przesłanki wskazujące – w ocenie NIK – na brak lojalności i nieidentyfikowanie się PSE z interesami Telefonii Dialog S.A.:

- a) „podjęte bez wiedzy KGHM rozmowy z PKP,
- b) nieczytelne zachowania co do Long–dystansu
- c) artykułowanie przez Przewodniczącego Rady Nadzorczej Telefonii Lokalnej S.A. wątpliwości co do koncesji na Warszawę.”

Wśród działań, jakie należało zrealizować podano: „do 15 listopada 1998 r. wprowadzić trzeciego pasywnego inwestora do Telefonii Lokalnej”. Jak wskazano „na 19.09.1998 czynnikiem krytycznym jest nieczytelność PSE i bardzo krótki czas”.

Pogląd o braku wiarygodności PSE przejął po 15 marca 1999 r. kolejny Zarząd. W piśmie **PZ/258/2000 21 grudnia 2000 r.** do Rady Nadzorczej KGHM, Prezes Krzemiński stwierdził: „ponad dziesięć miesięcy trwał proces negocjacji z PSE S.A., (...) w tym czasie Spółka rozwijała się bez zaplanowanego zasilania kapitałowego, głównie z powodu stanowiska PSE S.A., które nie były w stanie wnieść kapitału”.

7.2. Identyfikacja działań KGHM podejmowanych w okresie 1999–2001 w sprawie inwestycji w Telefonię Dialog wyłącznie z Zarządem Prezesa Krzemińskiego jest niedokładna. Zarząd działał bowiem w ścisłej współpracy z Radą Nadzorczą KGHM.

W latach 1998 – 2001 Rada Nadzorcza KGHM wielokrotnie podejmowała problematykę sektora telekomunikacyjnego, inicjowała działania Zarządu, nadzorowała wykonanie własnych zaleceń i podejmowała decyzje finansowe. W ocenie NIK, znaczna część działań Zarządu KGHM była wynikiem realizacji inicjatyw Rady Nadzorczej. Między innymi w kwietniu 1999 r. Rada Nadzorcza KGHM zobowiązała nowo powołany Zarząd kierowany przez Prezesa Krzemińskiego do przygotowania w ciągu miesiąca strategicznego programu KGHM wobec sektora telekomunikacji¹⁹. Rada wielokrotnie akceptowała wnioski w sprawie udzielenia gwarancji dla różnych kredytów zaciąganych przez Telefonię Dialog.

W dniu 26 października 1999 r. przedstawiciele BNP Paribas przedstawili Radzie projekt *Strategii rozwoju KGHM w sektorze telekomunikacyjnym*²⁰. Na posiedzeniu tym „zgłoszono propozycję zmiany doradcy w zakresie telekomunikacji lub ustanowienia doradcy wyłącznie na potrzeby Rady Nadzorczej”. „Rozwiązania problemu Telefonii Lokalnej” dotyczyły także obrady Rady Nadzorczej 8 listopada 1999 r.²¹ W trakcie tych

¹⁸ Str. 5

¹⁹ Protokół Nr 2/II/99 z posiedzenia Rady Nadzorczej KGHM Polska Miedź S.A. z dnia 12 grudnia 1999 roku

²⁰ Protokół Nr 5/IV/99 z posiedzenia Rady Nadzorczej KGHM Polska Miedź S.A. w dniu 26 października 1999 r.

²¹ Protokół Nr 6/IV/99 z posiedzenia Rady Nadzorczej KGHM Polska Miedź S.A.

obrad Rada postanowiła powołać komisję, która na bieżąco kontrolowała i opiniowała wszelkie materiały Spółki dotyczące telekomunikacji.

7.3. NIK uznaje za nieuzasadnione zawarte w *Bilansie zarządu* stwierdzenie: „nie jest do końca wyjaśniona rola doradcy, Banku Paribas”.

Zarówno umowa z dnia 21 lipca 1999 r. w sprawie ustanowienia „wyłącznego doradcy Zarządu w związku z opracowaniem i wdrożeniem strategii KGHM w sektorze telekomunikacji” jak i *umowa z dnia 30 kwietnia 2001 r. o doradztwo inwestycyjne*, odpowiednio w pierwszym punkcie szczegółowo określają przedmiot współpracy z Paribas. Potwierdza to wykonana na zamówienie KGHM opinia **kancelarii EVICO** z 16 października 2002 r.²²: „Zakres obowiązków BNP Paribas S.A. wynikający z umowy z dnia 21 lipca 1999 r. określony został w pkt 1 umowy, pt. «Przedmiot umowy». Zakres obowiązków BNP Paribas S.A. wynikających z umowy z dnia 30 kwietnia 2001 r. został również określony w rozdziale «Przedmiot umowy»”.

7.4. Zawarte w *Bilansie zarządu* stwierdzenie, że BNP Paribas „uznał operację odkupienia udziałów za dobry interes” jest nieprawdziwe. W ocenie NIK, decyzja o zakupie lub sprzedaży posiadanych akcji Telefonii Lokalnej stała się konieczna wobec trudności w sprawowaniu skutecznego nadzoru właścicielskiego i nie była rozpatrywana w kategoriach zysków kapitałowych.

Stwierdzeń jakoby BNP Paribas „uznał operację odkupienia za dobry biznes” nie znaleziono w dokumentach jego autorstwa. W związku z wykonywaniem umowy z 21 lipca 1999 r. BNP Paribas przygotował w lutym 2000 r. ww. *Strategię KGHM Polska Miedź S.A w sektorze telekomunikacji*. Zarząd KGHM rozpatrzył ten dokument bezpośrednio przed podjęciem w dniu 18 lutego 2000 r. uchwały o zakupie pakietu 50% akcji Telefonii Dialog od PSE. *Strategia* określiła pożądany cel działań, dzięki którym KGHM staje się „średniookresowym inwestorem finansowym, który odzyskując kontrolę nad Spółką wprowadzi inwestora strategicznego pozostawiając sobie pakiet poniżej 50% oraz możliwość elastycznego zachowania wobec pojawiających się możliwości konwergencji pomiędzy telefonią stacjonarną i mobilną”. Wariantem alternatywnym, „wobec groźby utrzymania status quo w Spółce”, było „całkowite wyjście z projektu” poprzez „sprzedaż udziałów TL S.A. dla PSE S.A. lub wskazanego przez PSE S.A. podmiotu”.

8. NIK krytycznie ocenia mylące i nieprecyzyjne sformułowania zawarte w punkcie *Bilansu Zarządu* pt. *Telewizja Familijna*.

8.1. Ze zdania: „To przedsięwzięcie, co do swojej ekonomicznej opłacalności analizowane przed odwołaniem ze stanowiska w 1999 roku przez Prezesa Stanisława Siewierskiego, nie rokowało biznesowego powodzenia” wynika, że Prezes Siewierski poznał plany dotyczące **Telewizji Familijnej S.A.** i je przeanalizował. NIK zauważa, że Prezes Siewierski przed odwołaniem w dniu 15 marca 1999 r. mógł posiadać jedynie ograniczoną możliwość poznania założeń tej inwestycji. Przed odwołaniem 15 marca 1999 r. mógł znać wycenę koncesji telewizyjnej z 8 marca 1999 r., wykonaną przez **Price Waterhouse**, lecz nie były mu znane dokumenty **Domu Maklerskiego BMT S.A. Biznesplan Telewizja Familijna S.A.** z 11 maja 1999 r. i **Ośrodka Badania Opinii Publicznej Telewizja Familijna - Ekspertyza projektu** z 15 lutego 2000 r. Dokument z

²² 684/2002/w/r Kancelaria Prawnicza „EVICO” s.j.

11 maja 1999 r. był kluczowy dla decyzji o finansowaniu Telewizji Familijnej i to on właśnie stał się podstawą dalszej realizacji całego przedsięwzięcia. Dokumenty z 8 marca 1999 r. oraz 11 maja 1999 r. znacznie się między sobą różnią. Najistotniejszą różnicą były prognozowane wielkości rynku telewizyjnego w Polsce.

8.2. NIK zauważył, że były Prezes KGHM pan Stanisław Siewierski nie potwierdził kolejnego zdania *Bilansu otwarcia*: „Upór prezesa Siewierskiego, opowiadającego się przeciwko finansowaniu tej telewizji, stał się w rzeczywistości głównym powodem jego odwołania”. W toku przesłuchania na pytanie, czy prawdą jest informacja, że odmowa zakupu akcji Telewizji Familijnej S.A. była bezpośrednią przyczyną odwołania go w 1999 r. ze stanowiska Prezesa Zarządu KGHM, stwierdził: „Nie będę tego analizował. Nie wiem”.

8.3. W toku czynności kontrolnych w materiałach Rady Nadzorczej odnaleziono informację, że Prezes Stanisław Siewierski 25 lutego 1999 r. wystosował do ówczesnego Prezesa Zarządu Telewizji Familijnej S.A. pana Waldemara Gaspera, pismo zawierające „wstępne zainteresowanie tematem”. 20 listopada 2002 r. kontroler wystąpił do Prezesa Speczika o przedstawienie ww. dokumentu. Do zakończenia czynności kontrolnych nie został on okazany. W trakcie przesłuchania 9 grudnia 2002 r. sam Prezes Siewierski stwierdził natomiast: „Żadnych propozycji przed rozpoznaniem nie składałem. Należało podpisać listy intencyjne, dokładnie zapoznać się z projektem, zanalizować biznes plan itp. Z definicji niczego nie odrzucałem jeśli nie było powodów ekonomicznych”.

8.4. W ocenie NIK, w dokumentach KGHM brak podstaw również dla kolejnego zdania *Bilansu zarządu* „Zgodził się natomiast zarząd Mariana Krzemińskiego, reklamując inwestycję w telewizję Familijną jako doskonały interes”. Ustalenia NIK wskazują na poważne wątpliwości dot. omawianej inwestycji wyrażane w oficjalnych dokumentach Zarządu KGHM i Zarządu KGHM Metale S.A.

8.4.1. W toku kontroli ustalono, że za pośrednictwem KGHM Polska Miedź S.A., Zarząd **KGHM Metale S.A.** otrzymał ofertę objęcia akcji nowej emisji w Telewizji Familijnej S.A. W związku z tym, 22 listopada 1999 r. przeprowadzono rozmowy z przedstawicielami Telewizji Familijnej. 24 listopada 1999 r. Zarząd KGHM Metale S.A. podjął *uchwałę nr 196/II/99 w sprawie kapitałowego przystąpienia KGHM Metale S.A. do Telewizji Familijnej S.A. z siedzibą w Warszawie*²³. Uchwała ta została zmieniona *uchwałą nr 213/II/00 z 17 lutego 2000 r.*²⁴ W piśmie Zarządu KGHM Metale S.A. z 25 listopada 1999 r. zawierającym uzasadnienie wniosku o zgodę Rady Nadzorczej, zawarto opis przedsięwzięcia, w tym zagrożeń dla jego realizacji. Jako najbardziej ryzykowny (wrażliwy) czynnik wskazano uzyskanie docelowego udziału w widowni, co najmniej 6%. Inne zagrożenia dla projektu to „negacja sensowności projektu ze strony wpływowych, opiniotwórczych środowisk politycznych”, dominująca pozycja głównego akcjonariusza oraz ograniczony do dużych miast zasięg emisji programu. Zarząd KGHM Metale poinformował jednocześnie Radę Nadzorczą, że wykorzystanie zgody

²³ Nabycie 8460 akcji nowej po cenie 118,20 PLN – razem 999 972 zł.

²⁴ Zmieniono zaangażowaną kwotę do 26 004 000 PLN i zobowiązano się w „terminie późniejszym” zaciągnąć zobowiązania do uczestnictwa w finansowaniu spółki poprzez instrumenty dłużne w kwocie do 26 000 000 PLN.

warunkuje od „uzyskania pozytywnych odpowiedzi i satysfakcjonujących zapisów umownych w pozostających do uregulowania kwestiach”.

8.4.2. W dniu 26 listopada 1999 r. w *uchwale nr 480/III/99 w sprawie przystąpienia KGHM Polska Miedź S.A. do „Telewizji Familijnej” S.A.*, Zarząd KGHM warunkował zgodę na przystąpienie KGHM Metale do Telewizji Familijnej od dokonania daleko idących zmian w *Umowie Akcjonariuszy Telewizji Familijnej S.A.*, *Statucie Spółki Telewizja Familijna S.A.* i *Umowie o Współpracy pomiędzy OO. Franciszkanami a Telewizją Familijną S.A.* W szczególności wskazano na konieczność uzyskania:

- „1. Preferencji na świadczenie usług dla Telewizji Familijnej S.A. przez podmioty, których KGHM Polska Miedź S.A. jest właścicielem lub posiada udziały/akcje.
2. Uwzględnienia faktu udziału KGHM Polska Miedź S.A. w innych projektach telekomunikacyjnych i medialnych i nie ograniczanie w związku z tym swobody decyzji KGHM Polska Miedź S.A. obecnie i w przyszłości.
3. Zabezpieczenie praw do dywidendy i swobody dysponowania nią.
4. Zapewnienie wpływu akcjonariuszy mniejszościowych Telewizji Familijnej S.A. (wybór Zarządu, udział w Radzie Nadzorczej, sposobu finansowania kierunków rozwoju.
5. Solidarnego i równoprawnego rozłożenia ryzyka ekonomicznego na wszystkich akcjonariuszy Telewizji Familijnej.
6. Zapewnienia powszechnie przyjętych form komercyjnego finansowania projektu.”

8.4.3. Na wniosek Rady Nadzorczej KGHM, Ośrodek Badania Opinii Publicznej wykonał w lutym 2000 r. analizę *Telewizja Familijna. Ekspertyza projektu*. W przedstawionej *Ekspertyzie* wskazano szereg zagrożeń. Jako najważniejsze wskazano „osiągnięcie w świadomości reklamodawców statusu stacji ponadlokalnej”. Ponadto stwierdzono, że istnieje pewna sprzeczność pomiędzy założeniem autorów biznes planu Telewizji Familijnej dotarcia do tzw. widowni komercyjnej (wiek 16 – 49 lat) a proponowanym profilem Telewizji Familijnej. Zdaniem autorów analizy „Zbyt uporczywe podkreślanie profilu opisanego w projekcie bez wątpienia oznaczałoby tworzenie telewizji dla widzów starszych, którzy na ogół są ignorowani przez reklamodawców”. Wśród kilku wskazanych w analizie czynników jako stanowiących zagrożenia dla projektu wskazano „Zbyt małe zaangażowanie się inwestorów w TF niesie duże prawdopodobieństwo porażki rynkowej stacji”.

W związku z uchwałą nr 213/II/00 z 17 lutego 2000 r. o podwyższeniu zaangażowania kapitałowego²⁵ zarząd KGHM Metale S.A. wystąpił 18 lutego 2000 r. z wnioskiem o zgodę Rady Nadzorczej. W piśmie tym podtrzymano wyrażone we wniosku z 25 listopada 1999 r. „przekonanie o zasadności udziału w projekcie”, jak i zastrzeżenia zaznaczając, że „zamierza doprowadzić w trakcie negocjacji do wyjaśnienia wskazanych wówczas wątpliwości”. Objęcie akcji nastąpiło 12 maja 2000 r. a wykup obligacji Telewizji Familijnej 25 kwietnia 2001 r.

NIK stwierdza w związku z powyższym, że w sprawie Telewizji Familijnej można zarzucić Zarządowi KGHM Prezesa Mariana Krzemińskiego brak konsekwencji polegający m.in. na nieprzestrzeganiu własnych uchwał warunkujących przystąpienie do

²⁵ Patrz pkt. 8.4.1

Telewizji Familijnej, natomiast nie znajduje uzasadnienia zawarte w *Bilansie* sugestie dotyczące jego bezkrytycznego podejścia do projektu.

9. NIK potwierdza jedynie część z podanych w *Bilansie zarządu* informacji na temat inwestycji KGHM w **AIG Emerging Europe Infrastructure Fund**, zwracając jednocześnie uwagę na pominięte w tym dokumencie istotne okoliczności, jakie towarzyszyły podejmowaniu decyzji w sprawie wejścia do Funduszu. Dotyczy to szczególnie złożoności kryteriów oraz problematyki oceny efektywności Funduszu. W opinii NIK, sposób przedstawienia tej problematyki w *Bilansie zarządu* może prowadzić do niewłaściwych i przedwczesnych ocen kwalifikujących inwestycję w AIG Emerging Europe Infrastructure Fund jako inwestycję nieprzemyślaną i nieudaną.

Niepokojące jest zdaniem NIK, że do czasu zakończenia kontroli NIK, KGHM nie dysponował kadrami przygotowanymi do realizacji współpracy Spółki z funduszami inwestycyjnymi. Ogranicza to możliwości odpowiedzialnej oceny przez KGHM dotychczasowej współpracy z AIG, jak również stwarza ryzyko niepowodzeń tego rodzaju inwestycji w przyszłości.

9.1. Nie znajduje potwierdzenia informacja: „Marian Krzemiński rekomendował korzyści płynące z udziału w tym (...) funduszu o stopie zwrotu 20 do 28%”. KGHM nie przedstawił kontrolerom dokumentów świadczących o przyjęciu tej prognozy²⁶ bezkrytycznie w KGHM przez osoby akceptujące decyzję o przystąpieniu, w tym przez Prezesa Krzemińskiego.

W opinii NIK, użyty²⁷ termin „fundusz wysokiego ryzyka” nie znajduje odzwierciedlenia w rodzaju aktywów posiadanych w portfelu AIG Emerging Europe Infrastructure Fund. W okresie sporządzania *Bilansu zarządu* w sprawozdaniach finansowych Funduszu²⁸ wykazywano udziały (akcje) w: **TIW Czech N.V./Česky Mobile** (firma czeska – telekomunikacja), **TES Media** (firma czeska – telewizja kablowa i telekomunikacja), **EON d.o.o.** (firma słoweńska – internet), **Telmach d.o.o.** (firma słoweńska – telewizja kablowa i telekomunikacja), **Orange Slovensko a.s.** (słowacka firma telekomunikacyjna) oraz **Baltic Rail Services OU** (firma transportowa z siedzibą w Estonii). AIG EEIF udzieliło także Baltic Rail Services OU finansowania dłużnego. Ww. sprawozdania wymieniały te aktywa wg wartości godziwej, po cenie zakupu w walutach oryginalnych, a ewentualne zmiany wartości wynikały jedynie z różnic kursowych.

Twierdzenia o wysokim ryzyku inwestycyjnym nie potwierdza także charakter i cele pozostałych udziałowców Funduszu, wśród których dominują inwestorzy zainteresowani długoterminowymi inwestycjami o ograniczonym ryzyku: **ABN AMRO Emerging Europe Private Equity Fund Plc**, **American International Reinsurance Company Ltd**, **American Underwriters Overseas Ltd**, **Edison Capital Latin American Investment Ltd**, **Equitable Life Assurance Society** oraz **International Finance Corporation**²⁹.

²⁶ Wg Prospektu Funduszu 20-25% a nie 20-28%.

²⁷ Str. 5 Bilansu

²⁸ Raporty PriceWaterhouse Coopers z badań sprawozdań finansowych AIG EEIF za 2001 r.

²⁹ Np. Strategia inwestycyjna ABN AMRO Private Equity Fund Plc (<http://www.abnequity.com/about/strategy.html>), Equitable Life Assurance Society Rating (http://www.equitable.com/about_us/ratings.html), Stanard & Poor's Research International Finance Corp. (http://www.ifc.org/doc/sp_report.pdf), strona 3, rozdział 3 pt. Financial Policies and Practices,

NIK zwraca uwagę, że wśród kryteriów selekcyjnych powszechnie używanych przez ekspertów³⁰ ws. funduszy inwestycyjnych znajdują się m.in.: kwalifikacje osób prowadzących fundusz, stabilność kadry, konstrukcja portfela (w tym specyfika sektorowa), efektywność podatkowa, zrozumiała strategia i filozofia inwestycyjna, dostępność środków inwestycyjnych, potencjał analityczny. Wśród kolejnych kryteriów znajduje się wiarygodność i kompletność przedstawionych założeń funduszu, a w szczególności planowany zwrot z zainwestowanego kapitału, dane historyczne nt. efektów finansowych funduszu (lub innych funduszy zarządzanych przez osoby wchodzące w skład zespołu zarządzającego) i innych przedsięwzięć z udziałem organizatorów funduszu, dane o alternatywnych inwestycjach tego typu³¹ itp.

Bilans zarządu, podobnie zresztą jak wyjaśnienia składane przez Dyrektora Skarbu pana [...] ³² w czasie kontroli ograniczają ocenę w sprawie zasadności objęcia udziału w AIG EEIF jedynie do kwestii wiarygodności przedstawionych założeń Funduszu, nie odnosząc się jednak do pozostałych kryteriów podejmowania decyzji o zaangażowaniu w międzynarodowych funduszach inwestycyjnych.

9.2. NIK potwierdza zawarte w *Bilansie zarządu* informację o braku gwarancji reprezentowania KGHM Polska Miedź S.A. we władzach Funduszu, zwracając jednocześnie uwagę, że nie przeszkodziło to w objęciu przez przedstawicieli KGHM funkcji członków Komitetu Doradczego Funduszu.

Z publikowanych przez Funduszu informacji wynika, że wielkość objętych udziałów nie zapewniała KGHM uczestnictwa w jego organach. Faktem jest także, że organizatorzy Funduszu zapewniali taki udział potencjalnym udziałowcom³³, w tym KGHM, w zamian za większy, nawet nieznacznie, udział kapitałowy. Oferta nie wykluczała jednak zapewnienia takiej reprezentacji nawet przy niższym udziale kapitałowym. Pozwoliło to na objęcie funkcji członka Komitetu Doradczego Funduszu przez panów Andrzeja Szczepka – Wiceprezesa Zarządu oraz [...] ³⁴ - Dyrektora Skarbu KGHM Polska Miedź S.A. w 2001 r. tj. po objęciu funkcji Prezesa Zarządu przez pana Stanisława Speczika.³⁵ Ponadto NIK zwraca uwagę na obecność w ofercie zapisu o ewentualnym szkoleniu kadry KGHM przez Fundusz. Możliwość ta do zakończenia kontroli nie była przez KGHM wykorzystywana.

9.3. NIK nie potwierdza zawartych w *Bilansie zarządu* danych dotyczących „strat KGHM” na inwestycji w Funduszu. Strata KGHM wynosząca 3,2 mln zł, jak to podano w *Bilansie*, jest wynikiem rachunku oceniającego spadek wartości bilansowej tego aktywu KGHM, wynikający głównie z negatywnych zjawisk kursowych. Obliczenie i podanie tej wielkości stoi w sprzeczności z zasadami uwzględniania posiadanych aktywów finansowych, które wykazywane są w cenach nabycia wg obowiązującego w danym okresie kursu. *Bilans zarządu* pomija ponadto specyfikę inwestycji, co ma w tym przypadku istotne znaczenie w jej ocenie.

³⁰ Np. wg Standard & Poor's Fund Ratings Process (<http://uk.biz.yahoo.com/funds/rating.html>)

³¹ Portfolio's benchmark

³² Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

³³ Prospekt Funduszu

³⁴ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

³⁵ NIK zwraca uwagę, iż jedynym krajem, z którego wycofano kapitał zarządzany przez Fundusz była Polska.

NIK zwraca uwagę na konieczność odmiennego podejścia przy ocenie efektywności inwestycji w funduszach inwestycyjnych w stosunku do oceny inwestycji własnych bądź inwestycji w projekty o krótszym czasie życia. Wg przyjętych klasyfikacji AIG EEIF jest funduszem kapitałowym o minimum dziesięcioletnim czasie życia, inwestującym w akcje i udziały spółek. Planowany czas utrzymywania aktywów finansowych funduszu wynosi 5-7 lat z możliwością przedłużenia. Fundusz utworzony został we wrześniu 1999 r., wiarygodne więc dane dotyczące zwrotu z inwestycji Funduszu w poszczególne przedsiębiorstwa KGHM poznawać będzie od roku 2004. Do czasu zakończenia kontroli, Zarząd Funduszu dokonał wyjścia w (marcu 2001 r.) tylko z jednego z posiadanych w pakiecie przedsiębiorstw. Była to polska spółka Szep-tel.

Opinię NIK potwierdza wyjaśnienie Dyrektora Departamentu Skarbu KGHM [...] ^{36 37}, świadcząca ponadto o konsekwencjach nieskorzystania z oferty szkoleniowej Funduszu: „KGHM Polska Miedź S.A. nie inwestuje w innych funduszach kapitałowych, nie dysponuje również wykwalifikowanymi kadrami, które mogłyby dokonać właściwej oceny dokonanych inwestycji w fundusz AIG. Uwzględniając specyfikę inwestowania w fundusze infrastrukturalne minął zbyt krótki okres aby dokonywać ostatecznej oceny udziału KGHM Polska Miedź S.A. we wspomnianym funduszu.”

Należy podkreślić, że poza ww. przypadkiem nie nastąpiło zbycie aktywów portfela, ani nie nastąpiła ocena skutkująca ich przeszacowaniem. Dane dotyczące wyników finansowych Funduszu poddane zostały ocenie audytora Funduszu jakim jest Price Waterhouse, który realizując zadanie zastosował standardy US GAAP³⁸. Audytor wyrażając swą pozytywną opinię zachował zasadę ostrożnej oceny. Zgodnie z *ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości* KGHM wykazał w Raporcie rocznym za 2001 r. posiadane w Funduszu udziały według ich ceny nabycia, wyrażone w złotych wg kursu z okresu nabycia, tj. bez dokonywania ewentualnych odpisów z tytułu korekty ich wartości z jakiegokolwiek powodu, z fluktuacjami kursów walutowych włącznie.

Aktywa funduszu pomniejszane są w cyklu półrocznym o opłatę za zarządzanie w wysokości 1% średniej wielkości zarządzanych aktywów w danym okresie. KGHM na dzień 31 marca 2001 r. posiadał więc udziały w Funduszu o księgowej wartości niższej o 124 tys. USD od sumy wniesionych opłat z tytułu objęcia udziałów oraz opłat za zarządzanie, co stanowiło wówczas 1,7 % zainwestowanego kapitału w kwocie 6 969 tys. USD.

9.4. NIK zwraca także uwagę, że mimo upływu ponad roku od sporządzenia *Bilansu zarządu* oraz odbycia w Tallinie w dniach 23-24 października 2002 r. Zgromadzenia Udziałowców Funduszu z udziałem dwóch przedstawicieli KGHM (Wiceprezes Szczeppek i Dyrektor (...)³⁹), władze AIG EEIF nie były poinformowane o negatywnej ocenie Funduszu przez Zarząd KGHM. W korespondencji z NIK z dnia 7 stycznia 2003 r. Dyrektor Zarządzający AIG EEIF stwierdził: „jesteśmy zaskoczeni gdyż po raz pierwszy okazuje się, że są negatywne opinie nt. efektywności, przystąpienia czy reprezentacji KGHM w EEIF”.

³⁶ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

³⁷ Wyjaśnieniach z dnia 6 listopada 2002 r.

³⁸ US Generally Accepted Accounting Standards publikowane przez American Institute of Certified Public Accountants (<http://www.aicpa.org/index.htm>)

³⁹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

9.5. NIK ocenia krytycznie pominięcie w *Bilansie zarządu* informacji o istotnej roli różnic kursowych w obliczeniach KGHM. Dotyczy to szczególnie zdania: „Dotychczas wpłacono 5 mln USD, notując w ubiegłym roku stratę 3,2 miliona złotych.” Również w uzyskanych od KGHM dokumentach (w szczególności zestawienia kosztów i udziałów KGHM w AIG EEIF, sporządzone przez Dyrektora [...] ⁴⁰ w dniu 6 listopada 2002 r.), zwraca uwagę częste powoływanie się na wartości udziałów wyrażone w złotówkach. Ponieważ aktywa Funduszu denominowane są w USD, przy spadających w ostatnim okresie kursach USD wobec złotówki prowadzić to może do mylnych wniosków o kolejnych istotnych stratach.

10. NIK krytycznie ocenia, jako dezinformujący, punkt *Bilansu Zarządu* pt. *Zaprzeczenie możliwości rozwoju inwestycji w Kongo*. Wbrew jego treści, ustalenia kontroli wskazują, że największą część odpowiedzialności za niepowodzenie inwestycji KGHM w Kongo spoczywa na Zarządzie KGHM kierowanym przez Prezesa Stanisława Siewierskiego, w latach 1996-1998. KGHM przystąpił do tej inwestycji nieprzygotowany, pomijając m.in. własne ekspertyzy nakłaniające do ostrożności oraz powierzył kluczową rolę w projekcie słabo rozpoznanemu partnerowi handlowemu. Poniesione z tego tytułu straty oraz utracone korzyści KGHM, wg szacunków NIK wynoszą kwotę ponad dwukrotnie przekraczającą wskazane w *Raporcie otwarcia* 32 mln USD.

10.1. Jeden z dysponentów złóż rud kobaltowo-miedziowych, kongijska spółka **Gecamines** ⁴¹ udostępniała zagranicznym kontrahentom koncesje eksploatacyjne ew. wchodziła z nimi we współpracę na zasadach joint-venture. Raport ekspercki ONZ ⁴² z 2001 r. opisuje tę kwestię - wskazując równocześnie na działania rządu Republiki Demokratycznej Konga za pośrednictwem spółki Gecamines, wyraźnie obniżające jej wiarygodność jako partnera handlowego. KGHM zdecydował się na rozpoczęcie współpracy za pośrednictwem strony trzeciej.

KGHM, po dwóch bezpośrednich kontaktach z Gecamines, 27 września 1995 r. i w okresie 23 luty – 4 marzec 1996 r. (wzajemne wizyty), wysłał do Kongo misję geologiczno-rozpoznawczą „Simba”, która na miejscu pracowała od 7 lipca do 7 sierpnia 1996 r. Niezależnie od tej misji, w dniach 3–15 lipca 1996 r. Kongo odwiedziła pani **Wiceprezes Zarządu KGHM Katarzyna Muszkat**. Wiceprezes Muszkat podpisała 13 lipca 1996 r. umowę między KGHM, Gecamines i **Colmet International Ltd.** (dalej „Colmet”).

NIK uznaje za niedopuszczalne nieprzedstawienie przez KGHM - mimo żądania ⁴³ kontrolera NIK - tekstu tej umowy. KGHM nie przedstawił ponadto żadnego dowodu, że jest w jej posiadaniu, ani informacji, co było jej treścią.

W złożonym 9 grudnia 2002 r. zeznaniu były **Prezes Zarządu KGHM, pan Stanisław Siewierski** stwierdził: „Z materiału SIMBA wynikało, że najlepsze dla potrzeb KGHM jest złóże Kimpe ale było ono już kupione przez Colmet (...) Chcę dodać, że w maju lub czerwcu 1996 r. otrzymałem informację od Prezesa Gecamines, że firma Colmet ma

⁴⁰ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁴¹ La Generale des Carriers et des Mines-Exploitation

⁴² Załącznik do listu Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych do Rady Bezpieczeństwa z 10 listopada 2001 r.

⁴³ pismo kontrolera NIK do Prezesa Zarządu Stanisława Speczika z dnia 5 listopada 2002 r.

przyznane prawa do eksploatacji złoża Kimpe (...) Colmet uzyskał przyrzeczenie na eksploatację złoża Kimpe w 1995 r. W lipcu 1996 r. sfinalizował ten kontrakt”.

Zeznania te nie znajdują potwierdzenia w innych dowodach przedstawionych NIK przez KGHM.

1. W *Sprawozdaniu z wyjazdu służbowego do Republiki Zairskiej* z 15 marca 1996 r. Prezes Siewierski stwierdza jedynie „Podczas rozmów powrócono do złoża «Kimpe», o którym rozmawiano z przedstawicielami kierownictwa Gecamines w Kinshasie. Złoże to znajduje się na obszarze koncesyjnym Sodimico”.
2. W *Sprawozdaniu misji „Simba”*⁴⁴ znajduje się m.in. stwierdzenie: „[...] i [...]”⁴⁵ opracowują kalkulację zasobów rejonu Kimpe (...). Wyniki były podstawą negocjacji prowadzonych z Gecamines/Sodimiza⁴⁶ w sprawie zakupu złoża Kimpe”.
3. Również *Sprawozdanie z pobytu w Kongo w dniach 3-15 lipca 1996 r.* Wiceprezes Muszkat nie potwierdza informacji o przyznaniu firmie Colmet przyrzeczenia na eksploatację.

W dniu 18 lipca 1996 r. tzn. pięć dni po zawarciu ww. umowy, firma Colmet podpisała z kongijską firmą Sodomico umowę *Eksploatacja złoża Kimpe. Kontrakt o Współpracy*. Umowa ta miała obowiązywać przez 36 miesięcy. KGHM jest w posiadaniu pisma 0110/DG/SDM/COLMET/2000 z 10 marca 2000 r. wypowiadającego ww. umowę przez Sodimico z powodu niewykonania przez KGHM i Colmet części zobowiązań wynikających z Aneksu nr 2 do omawianej umowy w zakresie „wybudowania w ramach instalacji Sodimico, w ciągu piętnastu miesięcy począwszy od października 1997 r. obiektu metalurgicznego mogącego przerabiać na miejscu rudę wydobytą z Kimpe. Inwestycję tę ocenia się na 17 460 000 dolarów amerykańskich”.

10.2. NIK negatywnie pod względem gospodarności ocenia fakt, że kierownictwo KGHM zaangażowało się we współpracę z firmą Colmet, nie dysponując podstawowymi informacjami na jej temat, takimi jak: struktura właścicielska, zdolność finansowa oraz doświadczenia w górnictwie i przerobie rud miedzi i kobaltu.

Przesłuchiwany 9 grudnia 2002 r., Wiceprezes Stanisław Siewierski zeznał, że nie wie, jaka była struktura własnościowa Colmet a wskazując względy, które zadecydowały o wyborze tej firmy stwierdził: „Wykonano odpowiednie analizy, Colmet przerabiał koncentraty i hydraty pochodzące z Gecamines w zakładach przeróbczych w Rosji, pracowali ponadto nad technologiami hydrometalurgicznymi z Instytutem metali kolorowych w Kijowie oraz z innymi firmami: **Yuzhuralnickel - Rosja, Ufaleynickel – Rosja.**” Ponadto: „Wysoką ocenę Colmetowi wystawił Gecamines, który współpracował z Colmetem od kilku lat. Również wymienione wyżej firmy rosyjskie oraz Instytut w Kijowie pisemnie potwierdziły wiarygodności Colmetu. W styczniu 1997 podpisaliśmy umowę i dopiero wówczas zaszła potrzeba zebrania dodatkowych informacji o wiarygodności Colmet. Zażądaliśmy potwierdzenia ministra górnictwa czy Colmet posiada prawa do eksploatacji złoża Kimpe i takie potwierdzenie otrzymaliśmy. Były analizy projektu Kimpe robione przez Cuprum. Sprawdzaliśmy w Ursusie i banku Pekao S.A., które to firmy potwierdziły wiarygodność Colmet.”

⁴⁴ *Sprawozdanie z wyjazdu do Zairu (lipiec – sierpień 1996) misja geologiczno – projektowa „Simba”*. Studium możliwości podjęcia inwestycji górniczych, w wybranych rejonach występowania złóż miedziowo kobaltowych Republiki Zairu, prowincja Shaba.

⁴⁵ Wyłączono dane osobowe dotyczące dwóch osób. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁴⁶ *Societe de Developpement Industriel et Minier du Congo*. Zwane dalej Sodimico

Przesłuchiwany 5 grudnia 2002 r. były Wiceprezes KGHM a obecnie Dyrektor Generalny ds. Hutnictwa, pan Jerzy Dobrzański na pytanie kontrolera „Dlaczego ani przed ani po podpisaniu kontraktu nie dokonano sprawdzeń /lub potwierdzeń/ w wywiadowni gospodarczej wiarygodności firmy Colmet International Ltd.?”; odpowiedział: „Były takie sprawdzenia. Z tego co pamiętam, to wywiadowni nie było, lecz Pan Prezes Siewierski w sprawie firmy Colmet zasięgał informacji w firmach, które współpracowały wcześniej z Colmetem. Sądzę, że firmy te współpracowały z Colmet przed rokiem 1996 r. Na pewno Pan Prezes Siewierski przekazywał nam te informacje w formie dokumentów tamtych firm”.

Ustalenia NIK nie potwierdzają powyższych zeznań. Mimo żądania kontrolera, KGHM nie przedstawił dokumentów z okresu przed 7 stycznia 1997 r.⁴⁷ potwierdzających wiarygodność firmy Colmet ani, żadnego dowodu, że jest w ich posiadaniu. NIK stwierdziła natomiast, że dopiero 20 stycznia 1997 r. tj. w dwa tygodnie po podpisaniu umowy, Prezes Siewierski wystąpił pismem **PZ/ZR/14/97** o opinię bankową do Dyrektora **V Oddziału PEKAO S.A. w Warszawie**. Z uzyskanej opinii **VOW/DO/15/97 z 22 stycznia 1997 r.** wynika, że Colmet nie mógł od kilku lat prowadzić interesów z Gecamines, ponieważ zdaniem banku, został zarejestrowany dopiero 6 stycznia 1995 r na podstawie Ustawy o Międzynarodowych Spółkach Handlowych Brytyjskich Wyp Dżewicznych i spełnia wymogi wspomnianej ustawy. Rachunek dla firmy w PKO S.A. założony został od 14 kwietnia 1995 r. Z opinii tej wynika także, że dopiero „Od połowy 1996 r. Colmet prowadzi interesy handlowe z kontrahentem z Republiki Zair, osiągając pozytywne efekty w postaci wpływów należności na rachunek w n/Banku”.

Prezes Stanisława Speczik nie odpowiedział na pytanie kontrolerów „Kto był i jest właścicielem firmy Colmet International w okresie 1995 – 2003?”. Pismem **BR/122/2003 z 13 marca 2003 r.** otrzymano odpowiedź dyrektora Jerzego Dobrzańskiego (**DH/67/2003**) „Układ właścicielski Colmet ma znaczenie drugorzędne, gdyż to nie Colmet miał być płatnikiem dla KGHM a odwrotnie”. NIK nie zgadza się z takim stwierdzeniem, ponieważ to właśnie m.in. od wiarygodności spółki Colmet, będącej partnerem KGHM w eksploatacji złoża Kimpe, zależeć miały korzyści KGHM.

KGHM nie sprawdzał również, czy Colmet dysponuje odpowiednimi możliwościami finansowo-prawnymi, kiedy w wyniku negocjacji przeprowadzonych 23 grudnia 1996 r. zgodził się zapewnić zabezpieczenia finansowe dla KGHM zapewniającego finansowanie całej inwestycji. Na tym etapie negocjacji KGHM widział ze swojej strony konieczność zaangażowania kwoty ok.12 mln USD.

10.3. Zespół, ds. oceny możliwości uczestnictwa KGHM Polska Miedź S.A. w realizacji projektu Kimpe w Zairze, powołany przez Prezesa Siewierskiego 13 grudnia 1996 r., przedstawił 20 grudnia 1996 r. *Ocenę możliwości realizacyjnych złoża KIMPE przez KGHM Polska Miedź S.A.* W piśmie **PR/144/96 z 20 grudnia 1996 r.** Przewodniczący Zespołu, a równocześnie Wiceprezes Zarządu KGHM, pan Jerzy Dobrzański, stwierdził m.in.: „Dokonana przez Zespół analiza przedsięwzięcia, chociaż ze względu na bardzo krótki czas na jej wykonanie w niektórych aspektach o dość ogólnym stopniu szczegółowości, pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

a. Przedsięwzięcie jest możliwe do realizacji przez KGHM. Takie podejście daje o wiele większe możliwości na realizację aniżeli realizacja przez PeBeKa.

⁴⁷ Umowa z 7 stycznia 1997 r. pomiędzy KGHM a Colmet.

- b. Efektywność przedsięwzięcia zapewnia godziwy zysk.
- c. Uczestnictwo już na obecnym etapie KGHM-u daje większe możliwości na realizację w przyszłości innych projektów o większej opłacalności.”

Wnioski te nie zostały poparte żadnym uzasadnieniem i pozostały na wspomnianym wyżej poziomie ogólności. Szczegółowo omówiono jedynie realizacyjne problemy techniczne. NIK zwraca również uwagę na fakt, że sami członkowie Zespołu odmiennie pojmowali czego dotyczyła ww. *Ocena*. Przewodniczący Zespołu, ówczesny Wiceprezes Dobrzański zeznał w trakcie przesłuchania w dniu 5 grudnia 2002 r., że sądzi, iż dotyczy on „możliwości technicznych wykonania przez KGHM usług górniczych na złożu Kimpe”. Uczestnik prac Zespołu, a późniejszy Prezes KGHM CONGO Spół, pan Andrzej Banaszak w trakcie przesłuchania w dniu 29 listopada 2002 r. nie udzielił jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o przedmiot *Oceny*, zeznał jednak wprost, że nie dotyczyła ona możliwości technicznych wykonania przez KGHM usług górniczych na złożu Kimpe.

10.4. Na negatywną ocenę pod względem gospodarności zasługuje pominięcie przez KGHM, przed zawarciem umowy z Colmet 7 stycznia 1997 r., istotnych danych wskazujących na oczekujące Spółkę poważne trudności w przerobie rudy ze złoża Kimpe. W rezultacie, w cztery tygodnie po podpisaniu tej umowy zmieniono założenia eksploatacyjne, istotnie podnosząc przewidywane wcześniej koszty całego przedsięwzięcia.

W *Sprawozdaniu z wizyty w Kongo* Wiceprezes Muszkat (lipiec 1996) znalazło się zdanie: „Wg informacji geologów zairskich złoża Kimpe na jego powierzchni zawiera tlenkowe związki metali, natomiast po kilkudziesięciu centymetrach przechodzi w złoża siarczkowe”. Zdanie to, nie poparte żadnymi szczegółowymi danymi oznaczało, że wydobywanie i przerób rudy siarczkowej ze złoża Kimpe nie powinno narażać na trudności Gecamines/Sodimico (jak również KGHM, które od lat stosuje technologie pozwalające na przerób rudy siarczkowej). Przerób rud tlenkowych wymagał natomiast dodatkowych inwestycji bądź wydatków na przeniesienie odp. instalacji.

KGHM, Colmet i Sodimico 6 października 1997 r., podpisały Aneks nr 2 do *Kontraktu o Współpracy z 18 lipca 1996 r.*, w którym KGHM i Colmet zobowiązały się do „wybudowania w ramach instalacji Sodimico, w ciągu piętnastu miesięcy poczynawszy od października 1997 r. obiekt metalurgiczny mogący przerabiać na miejscu rudę wydobytą z Kimpe. Inwestycję tę ocenia się na 17 460 000 dolarów amerykańskich”. Do powyższej kwoty należy dodać koszt badań nad technologią przerobu, za który KGHM zapłacił różnym podmiotom łącznie 3 226 587,29 PLN⁴⁸.

Inne wnioski wynikają ze *Sprawozdania misji „Simba”* przedłożonego KGHM we wrześniu 1996 r. Wskazuje ono, że „Ruda tlenkowa powinna występować do głębokości co najmniej 70 m.” W *Projekcie odkrywkowej eksploatacji złoża Kimpe* wykonanym przez Biuro Usług Naukowo-Badawczych i Technicznych „Mintech” na zamówienie **PeBeKa**⁴⁹ jesienią 1996 r. znajduje się informacja, że „Zakładając niestabilność położenia zwierciadła wód gruntowych w geologicznej przeszłości należy sądzić, iż proces

⁴⁸ Zestawienie wydatków od początku realizacji prac do dnia 31 grudnia 2001 r. zawiera dokument KGHM PR/798/2002 z 12 grudnia 2002 r. sporządzony przez Dyrektora Departamentu Rozwoju.

⁴⁹ Przedsiębiorstwo Budowy Kopalń w Lubinie, spółka zależna KGHM PM S.A. Jesienią 1996 r. spółka prowadziła z Colmet negocjacje w sprawie usługowego prowadzenia na złożu Kimpe prac górniczych.

utleniania mógł zachodzić również w utworach leżących nawet głębiej niż na głębokości 70 m., potwierdzają ten pogląd obserwacje rdzeni z otworu 8, w którym procesy przeobrażeniowe widoczne są w utworach brekcjowych do głębokości ok. 170 m.”

NIK zwraca uwagę, że *Analiza techniczno-ekonomiczna odkrywkowego zagospodarowania złoża rudy kobaltowo-miedziowej kopalni Kimpe*, sporządzona przez **Centrum Badawczo-Projektowe Miedzi „Cuprum”** w grudniu 1996 r., wymieniała wśród założeń technologicznych gwarancję ze strony Sodimico i Gecamines na „płynny odbiór rudy z Kimpe do przerobu”. To samo założenie wskazane jest w *Rachunku opłacalności zakupu i eksploatacji złoża Kimpe w Zairze* (pkt 6) sporządzonym 10 stycznia 1997 r. przez Wiceprezes Katarzynę Muszkat.

Ze *Sprawozdania* z delegacji służbowej do Zairu z 4 lutego 1997 r., w której brali udział pp. Dobrzański, Banaszak i Koźmiński, wynika, że „zakładany pierwotnie plan eksploatacji złoża «Kimpe» polegający na «zdjęciu», w okresie 13 miesięcy, pasa o długości 1300 m. na głębokość 30 m. oraz szerokość 30 m., musi zostać zmieniony, ponieważ zawarta w tej objętości ruda ma w 90 % charakter tlenkowy (...), Gecamines może przerobić tylko 40 tys. ton rudy tlenkowej rocznie”. Autorzy *Sprawozdania* wskazali różne możliwe działania mające na celu przerób rudy tlenkowej. Zależnie od stopnia ryzyka, określili koszty w przedziale 0,8 – 15 mln USD.

Należy zauważyć, że już w czasie wizyty w zakładach koncernu Gecamines/Sodimico w lutym 1996 r., delegacja kierowana przez Prezesa Siewierskiego stwierdziła: „Stan kopalń i instalacji przemysłowych wskazywał na fakt, że są one w znacznym stopniu zdekapitalizowane i wymagają poważnych nakładów inwestycyjnych”. Z tego *Sprawozdania* wynika, że KGHM miał pełną świadomość, że ew. unowocześnienie tych zakładów jest kwestią przyszłości. O złym stanie instalacji informowało również ww. *Sprawozdanie misji „Simba”*.

KGHM nie mógł przerabiać rudy (w tym i tlenkowej) we własnym zakresie, ponieważ Colmet nie dokonał na rzecz KGHM cesji umów przerobowych, tj. umów zawartych przez Colmet 17 października 1996 r. z Sodimico i Gecamines o przerobie rud z Kimpe. KGHM nie uzyskał również pełnej gwarancji Colmet na możliwość przerobienia rud ze złoża Kimpe. Zamiast tego, w ww. umowie z 7 stycznia 1997 r., wyłącznie wśród dodatkowych zobowiązań Colmet znalazło się: „na podstawie umów zawartych z podmiotami gospodarczymi (...) zapewnia i gwarantuje KGHM przerób wydobytej przez KGHM rudy, w zakładach należących do GECAMINES i SODOMIZA” (pkt 11).

Tymczasem, dotyczący tej kwestii artykuł 6 umowy Colmet z Sodimico (odpowiednio artykuł 5 umowy z Gecamines) stanowi, że „Colmet dostarczy wystarczającą ilość rudy do Sodimico biorąc pod uwagę zdolność produkcyjną i moc przerobową Sodimico”. Oznacza to, że Sodimico (i Gecamines) nie zobowiązały się wobec Colmetu do przerobu wydobytej rudy, natomiast Colmet zobowiązał się do dostarczania im „wystarczającej ilości rudy” tj. ilości określonej przez stronę kongijską. Nie wyznaczono też m.in. terminów przerobu ani nie przewidziano kar za nieprzerobienie surowca.

Przyjęta w ww. *Sprawozdaniu* z lutego 1997 r. nowa wersja planu eksploatacji, polegała na „urobieniu pasa długości 330 m. i do głębokości 100 m. aby dostać się jak najszybciej do rudy siarczkowej”. NIK zauważa jednak, że takie założenia eksploatacyjne były niezgodne z posiadanym przez KGHM prawem do eksploatacji. Pkt 3 umowy KGHM – Colmet z 7 stycznia 1997 r. brzmi bowiem: „Na podstawie posiadanych

praw, Colmet przenosi (ceduje) na rzecz KGHM prawo do eksploatacji złoża Kimpe do głębokości 30 m.”.

10.5. KGHM nie przygotował jednolitego dokumentu określającego zamierzenia gospodarcze, czas ich realizacji, opis warunków zastanych, analizę otoczenia prawnego planowanej inwestycji, wskazanie działań i terminów, w jakich należy je podjąć, wyliczenia wszystkich koniecznych i przewidywalnych nakładów finansowych i rzeczowych, źródeł finansowania oraz terminu i wysokości spodziewanych zysków.

Funkcję dokumentów spełniających częściowo ww. wymogi pełniły:

- *Projekt odkrywkowej eksploatacji złoża „Kimpe”* z jesieni 1996 r. wykonany przez Biuro Usług Naukowo – Badawczych i Technicznych na zamówienie PeBeKa, zakładający 21 miesięcy eksploatacji i głębokość wydobywania zgodną z późniejszym przedmiotem umowy KGHM – Colmet z 7 stycznia 1997 r.
- ww. *Analiza techniczno-ekonomiczna odkrywkowego zagospodarowania złoża rudy kobaltowo-miedziowej kopalni „Kimpe”* z grudnia 1996 r. wykonana przez Centrum Badawczo-Projektowe Miedzi „Cuprum” zakładająca 13 miesięczną realizację projektu oraz osiągnięcie zysku w granicach od 12 012 339 USD do 29 010 773 USD.
- *Wstępna analiza hydrometalurgicznego przerobu rudy Co-Cu ze złoża Kimpe* z grudnia 1996 r. wykonana przez Centrum Badawczo-Projektowe Miedzi „Cuprum” zakładająca eksploatację w czasie 4-5 lat i zysk w granicach od 125 940 tys. USD do 241 676 tys. USD. Opracowanie to kończy się wnioskiem wskazującym na konieczność sporządzenia „*Prefeasibility Study przedsięwzięcia, z uwzględnieniem wszystkich kosztów związanych z nabyciem i zagospodarowaniem złoża oraz budową instalacji hydrometalurgicznej*”. Studium takie nie zostało nigdy przygotowane.
- *Analiza opłacalności zakupu i eksploatacji złoża Kimpe* z dnia 10 stycznia 1997 r. zakładająca koniec realizacji w maju 1998 r. oraz zysk w granicach od 20 412 721 USD do 40 380 141 USD.

10.6. NIK negatywnie ocenia ze względu na kryterium gospodarności, opieszałość w opracowaniu i oszacowaniu kosztów technologii hydrometalurgicznej przerobu rudy z Kimpe. Zalecenie jak najszybszego rozpoczęcie tych prac, zawierała ww. *Wstępna analiza hydrometalurgicznego przerobu rudy Co-Cu ze złoża Kimpe*. Dopiero 27 lutego 1998 r. a więc ponad rok po zawarciu umowy z Colmetem, Zarząd KGHM przyjął *Uchwałę 47/III/98 ws. wstępnych prac nad hydrometalurgiczną przeróbką rudy z Kimpe*. Analiza przygotowana w tej sprawie przez ww. Centrum Badawczo Projektowe Miedzi Cuprum została ostatecznie sporządzona w maju 1999 r. i wskazywała sześć wariantów metod (w przedziale kosztów od 14 291 tys. USD do 57 200 tys. USD). Do czasu zakończenia kontroli KGHM nie wybrał, żadnego wariantu. Należy jednak zwrócić uwagę, że ze względu na art. 18 umowy z 18 lipca 1996 r. między Colmet a Sodimico, możliwości dostępu KGHM do złoża Kimpe wygasły 3 października 1999 r. a najpóźniej 10 marca 2000 r.⁵⁰

10.7. NIK krytycznie ocenia niewystarczającą obsługę prawną na etapie przygotowania umowy KGHM - Colmet z 7.01.1997 r. Biorąc pod uwagę wielkość zaangażowanych w projekt Kimpe kwot, należy krytycznie ocenić niedostateczną dokumentację

⁵⁰ Sodimico 10 marca 2000 r. pismem nr 0110/DG/SDM/COLMET/2000 wypowiedział KGHM i Colmet Kontrakt.

oraz sprzeczne informacje pochodzące od Zarządu i kadry kierowniczej KGHM, w sprawie tak zasadniczej, jak właściwa obsługa prawna umowy z 7.01.1997 r.

10.7.1. Ustalenia NIK wskazują na niejasności towarzyszące realizacji obsługi prawnej na ww. etapie. Ówczesny Prezes Zarządu KGHM, pan Stanisław Siewierski w trakcie przesłuchania w dniu 9 grudnia 2002 r. zeznał, że „zasadą było, że umowy były przygotowywane lub oceniane przez naszych prawników” oraz, że ww. umowę konsultował z „firmami współpracującymi z Gecamines”. Nie podał jednak żadnych szczegółów, nie wskazał dokumentacji ani nawet nazw tych firm. Były Wiceprezes Zarządu KGHM, pan Jerzy Dobrzański stwierdził: „To nie jest tak, że jak umowa jest podpisana 7 stycznia to rozpoczęto prace 7 stycznia. Prace nad tymi dokumentami rozpoczęto 23 grudnia, forma umowy ukształtowała się po 2 stycznia. Głównie pracował nad tym Departament Prawny i tam Dyrektor [...] ⁵¹ oraz Departament Nadzoru Właścicielskiego mecenas [...] ⁵²”.

Wymienionym zeznaniom przeczy oświadczenie Dyr. [...] ⁵³, w którym podał on, że nad projektem umowy nt. Kimpe pracował wyłącznie po negocjacjach w dniu 7 stycznia 1997 r. Mecenas [...] ⁵⁴ wyjaśnił, że nie przypomina sobie swojej pracy nad dokumentacją prawną dot. projektu Kimpe. Ponadto, Dyrektor Departamentu Prawnego KGHM, pan [...] ⁵⁵ w wyjaśnieniach ⁵⁶ podał, że „Departament Prawny nie uczestniczył w latach 1995 – 1998 w pracach związanych z przedsięwzięciem w Kongu”.

Konieczność szczegółowego zapoznania się z kongijskim *Kodeksem Inwestycyjnym* zgłaszał sam Prezes Siewierski już w ww. *Sprawozdaniu z wyjazdu* z 15.03.1996 r. W zeznaniach z 29 listopada 2002 r., Dyrektor Banaszak stwierdził, że treść Kodeksu – przetłumaczona na polski była znana w KGHM ale nie korzystano z żadnych analiz. On sam natomiast zapoznawał się z Kodeksem 7 stycznia 1997 r., w trakcie negocjacji.

10.7.2. Jak wyjaśnił 27 listopada 2002 r. radca prawny, pan [...] ⁵⁷, dopiero w grudniu 1997 r. wraz z ówczesnym Dyrektorem Departamentu Nadzoru Właścicielskiego, panem [...] ⁵⁸, został wydelegowany do Zairu celem ustalenia rzeczywistego stanu formalno prawnego inwestycji KGHM. Jak stwierdził pan [...] ⁵⁹: „Na nasz wniosek w KGHM została zatrudniona w pierwszych miesiącach 1998 r. firma prawnicza White & Case do zanalizowania przepisów prawa kongijskiego. W szczególności dotyczyło to kodeksu inwestycyjnego, prawa górniczego i prawa pracy a także regulacji podatkowych”.

⁵¹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁵² Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁵³ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁵⁴ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁵⁵ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁵⁶ Pismo ZR/657/2002 z 18 listopada 2002 r.

⁵⁷ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁵⁸ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁵⁹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

Kompleksowe opracowanie prawne dot. inwestycji KGHM w złożę Kimpe zostało sporządzone dopiero 12 listopada 1999 r. przez kancelarię **White & Case**. Wskazało m.in. że:

„Dokumentacja kontraktowa kontraktu projektu KIMPE nie odpowiada typowej dokumentacji kontraktowej projektu tego typu. Dokumentacja ta jest nieprecyzyjna i niejasna, oraz nie reguluje wszystkich aspektów prawnych przedmiotu projektu.

Na skutek braków w dokumentacji kontraktowej, zobowiązania KGHM z tytułu umów dotyczących projektu KIMPE nie są czytelne a ich zakres nie daje się jasno określić. Jednocześnie dokumentacja ta zawiera wiele zobowiązań KGHM sformułowanych w sposób niekorzystny dla spółki. W rezultacie stwierdzić należy, że dokumentacja nie zabezpiecza prawidłowo interesów KGHM.(...)

KGHM nie ma gwarancji możliwości przerobu wydobywanej rudy. KGHM zwolniła Colmet ze zobowiązania do zapewnienia przerobu rudy i zobowiązała się (wraz z Colmetem) wobec Sodimico do wybudowania jednostki metalurgicznej.

Zobowiązanie KGHM i Colmet do budowy jednostki metalurgicznej jest ich zobowiązaniem solidarnym. W razie jego niewykonania, KGHM może być zmuszona do zapłaty odszkodowania, (...).

KGHM jest zobowiązane do rozliczenia z Colmetem korzyści uzyskanych w wyniku wydobywania rudy o podwyższonej niż zakładana zawartości metali. Płatność na rzecz Colmetu z tego tytułu jest niezależna od negatywnych wyników finansowych całego projektu KIMPE.

Zawarte umowy nie zapewniają KGHM możliwości legalnego eksportu wydobytych rud czy uzyskanych metali.

KGHM nie ma prawnej możliwości wypowiedzenia ani odstąpienia od Umowy Cesji.

W przypadku podjęcia decyzji o kontynuowaniu projektu KIMPE koniecznym jest renegotjowanie warunków i dokumentacji całego projektu w celu należytego zabezpieczenia interesów KGHM.

W przypadku podjęcia decyzji o zakończeniu zaangażowania KGHM w projekt KIMPE niezbędnym jest uzgodnienie z Colmetem i Sodimico warunków na jakich strony zrezygnowałyby ze swoich roszczeń i wzajemnie zwolniły się ze zobowiązań. Możliwe jest również odsprzedaż projektu innemu inwestorowi”.

10.7.3. Kancelaria Sołtyński, Kawecki & Szlęzak w *Analizie dokumentacji związanej z inwestycją KGHM Polska Miedź S.A. w Demokratycznej Republice Kongo*, 21 listopada 2001 r. przedłożyła kolejną krytyczną analizę dotychczasowego przebiegu procesu inwestycyjnego w projekt Kimpe oraz podstawowych zagadnień prawnych z nim związanych.

Stwierdzono w niej m. in., że zastosowana dokumentacja inwestycji nie odpowiada standardom przyjmowanym przy inwestycjach tej wielkości (ok. 45 mln USD) w tak odległej i „egzotycznej” jurysdykcji, jak Kongo. Wg ww. doradcy, powinna ona w sposób pełny i jednoznaczny określać następujące zagadnienia:

- „(1) charakter prawny wzajemnych stosunków pomiędzy stronami;
- (2) charakter prawny inwestora wg prawa miejscowego oraz związane z tym określenie prawa własności wydobywanej rudy;
- (3) precyzyjne określenie obszaru, którego dotyczy prawo do wydobywania;
- (4) zapewnienie możliwości przerobu wydobytej rudy;
- (5) prawo do eksportu produktów;
- (6) wysokość opłat za prawo do wydobywania oraz termin i warunki płatności;
- (7) podział kosztów pomiędzy stronami oraz warunki wzajemnych rozliczeń;
- (8) sytuacja prawna, podatkowa, celna, etc. oraz
- (9) sposób zabezpieczenia interesów inwestora przed tzw. ryzykiem politycznym oraz mechanizmy zapewniające skuteczną ochronę praw inwestora”.

Tymczasem, jak podkreśla ww. Kancelaria, „Umowa Cesji (tj. z 7 stycznia 1997 r.) nie spełnia w zasadzie żadnego z tych warunków (...) Nie dokonano także kompleksowego badania otoczenia prawnego w Kongo w celu takiego ustrukturyzowania inwestycji, które umożliwiłoby skorzystanie z reżimu zachęt dla inwestorów zagranicznych”.

10.8. Krytyczna ocena NIK dotyczy również faktu, że w czasie negocjacji 7 stycznia 1997 r. KGHM nie dysponował żadnymi informacjami na temat cen za zezwolenia i koncesje górnicze w podobnych kontraktach zawieranych w tym czasie w Kongo. Posługiwano się wyłącznie ceną oferowaną przez Colmet.

Dyrektor Andrzej Banaszak przyznał w trakcie przesłuchania w dniu 29 listopada 2002 r, że KGHM nie dysponowało danymi o cenach porównawczych. Stwierdził również: „Myślę, że bazowano na informacjach dostarczonych przez Colmet.”

Dopiero 18.10.1999 r. zawarto umowę z zewnętrznym doradcą finansowym (**Bank of America**). Stwierdził on m.in.: „Cena wynegocjowana w przypadku projektu Kimpe jest najwyższa ze znanych nam z innych transakcji poziomów cen. Czynniki ten wpływa bardzo istotnie na całokształt i jego opłacalność”⁶⁰.

10.9. NIK ocenia krytycznie pod względem legalności fakt antydatowania Aneksu nr 1 do *Kontraktu o Współpracy Colmet - Sodimico* z 18 lipca 1996 r. oraz posługiwanie się tłumaczeniem dokumentu zawierającego niezgodną z oryginałem datę jego sporządzenia.

Zarząd KGHM *Uchwałą Nr 7/II/97 z dnia 7 stycznia 1997 r. w sprawie nabycia prawa do eksploatacji złoża Kimpe w Zairze* postawił w §1 ust. 2 warunek „wejście w życie umowy (...) Zarząd warunkuje od wcześniejszego podpisania przez Colmet International Ltd., Gecamines i KGHM Polska Miedź S.A. trójstronnego porozumienia potwierdzającego prawo KGHM Polska Miedź S.A. do eksploatacji złoża i wyeksploatowanej z niego rudy. Porozumienie to stanowić będzie aneks do umowy zawartej w lipcu 1996 przez Sodimico i Colmet International Ltd.” Pismem (bez numeru) z dnia 7 stycznia 1997 r. Przewodniczący Zespołu Negocjacyjnego, ówczesny Wiceprezes Jerzy Dobrzański wniósł do Zarządu o zaakceptowanie treści umowy oraz Aneksu nr 1 do *Kontraktu o Współpracy Sodimico – Colmet* z lipca 1996. Do pisma tego załączony był projekt ww. Aneksu wskazujący jako datę jego podpisania dzień 6 stycznia 1997 r. Jak potwierdzają to zeznania Dyrektora Dobrzańskiego, Zarząd 7 stycznia 1997 r. rozpatrywał projekt Aneksu i wprowadził w nim poprawki, polegające m.in. na dwukrotnym wykreśleniu „i zobowiązań”. Tymczasem, oryginał Aneksu podpisany przez wszystkie trzy zainteresowane strony nosi datę 6 stycznia 1997 r.

Ponadto, wskazanym w Aneksie miejscem jego podpisania jest Lubumbashi. Jego sygnatariusz ze strony KGHM, Prezes Stanisław Siewierski podczas przesłuchania⁶¹ przyznał, że nie był w styczniu 1997 roku w Kongo i nie podpisywał żadnej umowy. Stwierdził: „Aneks był przygotowany i uzgadniany drogą faksową, tą drogą był także paraflowany 7 lub 8 stycznia.”

NIK stwierdza również, że wymieniona w Aneksie zgoda Gecamines na cesję praw znajduje się na dokumencie Gecamines 351/97/DGA datowanym na 8 stycznia 1997 r., natomiast jej tłumaczenie polskie, dokonane przez tłumacza przysięgłego wskazuje datę 6 stycznia 1997 r.

⁶⁰ Raport Bank of America z 29 listopada 1999 r.

⁶¹ 9 grudnia 2002 r.

NIK zauważa, że umowa KGHM - Colmet z 7 stycznia 1997 r. w pkt 6 w związku z pkt 17 stanowi, że I rata płatności w wys. 10 mln. USD nastąpi w ciągu dwóch dni od wejścia umowy w życie tj. od podpisania Aneksu nr 1 do *Kontraktu o Współpracy*. W opinii NIK, powyższy opis może świadczyć o tym, że dokonano antydatowania Aneksu oraz posługiwano się tłumaczeniem pisma strony kongijskiej z nieprawdziwą datą jego sporządzenia w celu jak najszybszego przekazania pieniędzy Colmetowi przez KGHM.

Ze strony KGHM Aneks podpisali Prezes Stanisław Siewierski oraz Wiceprezes Katarzyna Muszkat. Ostatecznie, nie doszło do przekazania we wskazanym terminie środków finansowych, ponieważ KGHM i Colmet nie uwzględniły konieczności uzyskania zgody Prezesa NBP na transfer środków dewizowych za granicę. O zgodę tę wystąpiono 9 stycznia 1997 r., uzyskano ją 31 stycznia 1997 r. i pieniądze Colmet przekazano 10 lutego 1997 r.

10.10. Działaniem niegospodarnym było w ocenie NIK podpisanie umowy kupna praw własności do wydobytej rudy, którego to prawa Colmet nie posiadał. Za prawo do eksploatacji złoża Kimpe i prawo własności wydobytej rudy KGHM chciał zapłacić w terminie do 31 marca 1998 r. kwotę 45 mln USD.

Ww. §1 ust. 2 *Uchwały nr 7/II/97 Zarządu KGHM z 7 stycznia 1997 r. w sprawie nabycia prawa do eksploatacji złoża Kimpe w Zairze* zawiera warunek „trójstronnego porozumienia potwierdzającego prawo KGHM Polska Miedź S.A. do eksploatacji złoża i wyeksploatowanej z niego rudy”.

W art. 1 umowy z 18 lipca 1996 r. *Eksploatacja złoża Kimpe. Kontrakt o Współpracy* określający przedmiot kontraktu stanowi, że jest nim „operacja przemysłowa, handlowa i finansowa w wyniku której: (-) ruda ze złoża KIMPE zostanie wydobyta i sprzedana COLMET”.

W toku czynności kontrolnych ustalono, że na żądanie KGHM umieszczono w projekcie aneksu nr 1 do *Eksploatacja złoża Kimpe. Kontrakt o Współpracy* z 18 lipca 1996 r. oraz umowy z 7 stycznia 1997 r. zapis wskazujący na nabycie przez KGHM prawa własności wydobytej rudy. Nie miały one jednak mocy wiążącej ponieważ, jak wykazano wyżej, Colmet nie dysponował prawem własności wydobytej rudy.

Dyrektor Dobrzański w piśmie *DH/67/2003 z 12 marca 2003 r.* twierdzi, że „KGHM na dzień 07.01.1997 r. posiada (i posiadał) dokumenty potwierdzające prawo Colmet do złoża wydane przez Ministra Górnictwa i Rządu Zairu”. Nie jest to jednak zgodne z ustaleniami kontroli NIK, ponieważ zatwierdzeniu przez Rząd Zairu podlegały nie „prawa Colmet do złoża” a *Kontrakt o Współpracy* między Sodimico i Colmet, który nie zawierał prawa własności Colmet do wydobytej rudy.

Ocenę NIK kwestionującą prawo Colmet do własności wydobytej rudy potwierdzają ww. opinie prawne:

z 12 listopada 1999 r. sporządzona przez White & Case:

„Zgodnie z postanowieniami Umowy Cesji, KGHM nabyła prawo własności wydobytej rudy kobaltu i miedzi.(...) Jest to pewna niezgodność ponieważ Umowa o Współpracy mówi o sprzedaży Colmetowi produktu, czyli jak można wnioskować uzyskanych metali.”⁶².

⁶² Punkt 3.8 Memorandum z 12 listopada 1999 r.

oraz z 12 stycznia 2001 r. sporządzona przez Kancelarię Sołtysiński, Kawecki & Szlęzak:

„Własność KGHM w stosunku do rudy wydobytej przed terminem wygaśnięcia Umowy o Współpracy jest wątpliwa. Postanowienia Umowy Cesji i Umowy o Współpracy dotyczące własności wydobywanej rudy są rozbieżne. Zgodnie z Umową Współpracy Sodimico zobowiązywała się sprzedać Colmetowi produkt uzyskany z przerobionej rudy. Tymczasem, Umowa Cesji przewidywała, że KGHM nabywa prawo własności przerobionej rudy”⁶³.

10.11. NIK ocenia krytycznie, na podstawie kryterium gospodarności, przyjęcie przez KGHM w umowie z Colmet z 7 stycznia 1997 r. następujących niekorzystnych dla KGHM zasad współpracy.

10.11.1. KGHM zgodził się na zasadę płatności z góry należności Colmet, niezależnie od przejęcia złoża a następnie uzyskania przychodów z wydobywanej i przetwarzanej rudy. Art. 5 umowy z 7 stycznia 1997 r. KGHM – Colmet stanowi, że „Za przedmiot umowy, KGHM zapłaci Colmet wynagrodzenie w wysokości 45 000 000 USD”.

Terminy płatności wskazuje punkt 6. „Zapłata wynagrodzenia, o którym mowa w punkcie 5 nastąpi w następujących ratach i terminach:

I rata – w wysokości 10.000.000 USD /dziesięć milionów dolarów amerykańskich/ płatna w ciągu dwóch dni od dnia wejścia umowy w życie, na warunkach określonych w punkcie 17 niniejszej umowy;

II rata – w wysokości 10.000.000 USD /dziesięć milionów dolarów amerykańskich/, płatna w terminie do 31 lipca 1997 r.;

III rata – w wysokości 10.000.000 USD /dziesięć milionów dolarów amerykańskich/, płatna w terminie do 31 października 1997 r.;

IV rata – w wysokości 5.000.000 USD /pięć milionów dolarów amerykańskich/, płatna w terminie do 31 marca 1998 r.”.

Punkt 17 określa warunki wejścia w życie umowy oraz precyzuje termin płatności I raty za przedmiot umowy z 7 stycznia 1997 r. „Umowa wchodzi w życie z dniem podpisania przez strony umowy i Gecamines aneksu do Kontraktu, o którym mowa w punkcie 1 umowy, sporządzonego zgodnie z jego artykułem 17”.

Ponadto w art. 13 umowy strony uzgodniły, że w przypadku, gdy „zawartość kobaltu w wydobytej rudzie wynosić będzie powyżej 0,78% oraz, gdy zawartość miedzi w wydobytej rudzie wynosić będzie powyżej 4,22%, dokonają podziału dodatkowych korzyści z tego tytułu w proporcji: Colmet – 55%, KGHM – 45%”. Łącznie, oznacza to konieczność dokonywania płatności przez KGHM na rzecz Colmet nawet w przypadku ponoszenia strat w związku z realizacją projektu.

10.11.2. Niekorzystne z punktu widzenia interesów KGHM było w opinii NIK, zabezpieczenie interesów Colmetu, w art. 8 ww. umowy z 7 stycznia 1997 r., polegające na tym, że „Podstawę zapłaty stanowić będzie faktura lub inny właściwy dokument rozliczeniowy, wystawiony przez Colmet i dostarczony KGHM najpóźniej na jeden dzień przed terminem płatności pierwszej raty”⁶⁴. Biorąc pod uwagę datę na aneksie nr 1 do

⁶³ Patrz punkt I.3.(2) *Analizy*

⁶⁴ W związku z tym, że termin płatności pierwszej raty wyznaczony był na 8 stycznia 1997 r., to z treści art.8 wynika, że wolą KGHM było to, żeby Colmet już w dniu zawarcia umowy przedłożył „faktury lub inne właściwe dokumenty rozliczeniowe” dotyczące pełnej płatności 45 mln USD.

Kontraktu o współpracy, płatność ta miała nastąpić 8 stycznia 1997 r., tzn. że Colmet już w dniu podpisania umowy z KGHM mógł przekazać dokument rozliczeniowy przy nikłym stanie wiedzy KGHM o faktycznych uwarunkowaniach całej inwestycji w Kimpe⁶⁵.

10.11.3. Niekorzystnym z punktu widzenia interesów KGHM było w opinii NIK, zabezpieczenie interesów Colmetu poprzez brak w umowie, prawnej możliwości wypowiedzenia czy odstąpienia od umowy przez KGHM.

10.12. NIK stwierdza, że żaden z trzech Aneksów do umowy KGHM-Colmet z 7 stycznia 1997 r., w odróżnieniu od samej umowy, nie został sporządzony w formie pisemnej z poświadczonym notarialnie podpisem. Tymczasem, art. 18 tej umowy stanowi: „Wszelkie zmiany umowy, wymagają zachowania formy, w jakiej została sporządzona, pod rygorem nieważności”. W opinii NIK, oznacza to, że żaden z ww. Aneksów nie był ważny a wykonane na ich podstawie czynności budzą wątpliwości co do skuteczności.

Aneks nr 1, podpisany przez Jerzego Dobrzańskiego i Jerzego Markowskiego już osiem dni po zawarciu umowy tj. 15 stycznia 1997 r., dotyczył omówionej wyżej zmiany warunków płatności I raty. W tym zakresie wskazał że KGHM utworzy akredytywę w banku wskazanym przez Colmet na kwotę 10 mln USD. Strony uzgodniły, że „Otwarcie akredytywy nastąpi w terminie 2 (dwóch) dni od daty uzyskania zezwolenia dewizowego, a uruchomienie akredytywy nastąpi w terminie 7 (siedmiu) dni od daty wejścia KGHM na złoża Kimpe i rozpoczęcia eksploatacji tego złoża” (problem spełnienia warunków otwarcia akredytyw patrz 10.15).

Aneks nr 2, podpisany przez prezesa Stanisława Siewierskiego i Jerzego Dobrzańskiego 22 października 1997 r. dotyczy zmiany warunków płatności II raty,

Aneks nr 3 został podpisany przez prezesa Stanisława Siewierskiego i wiceprezesa Katarzynę Muszkat 30 listopada 1998 r. Treść aneksu to m.in. kolejna zmiana przedmiotu umowy z 7 stycznia 1997 r.⁶⁶ w tym ustalenie warunków płatności i kwoty dotychczas zapłaconej przez KGHM.

W związku z tym, że *Aneks nr 3* do umowy KGHM-Colmet dotyczy materii objętej treścią *Kontraktu o Współpracy Sodimico/Colmet*, to na mocy art. 17 *Kontraktu*, który stanowi, „Wszelkie aneksy lub modyfikacje niniejszego kontraktu mogą być dokonane wyłącznie na mocy tekstu należycie podpisanego w oryginale przez obie strony”, wobec braku pisemnej zgody Sodimico, zapisy tego *Aneksu* nie są skuteczne wobec podmiotu kongijskiego.

10.13. NIK stwierdza, że KGHM akceptował nieprecyzyjne określenie obszaru, którego dotyczyło prawo KGHM do wydobywania.

Dla określenia tego obszaru w trakcie realizacji projektu Kimpe używano następujących określeń: „złoża Kimpe (...) położonego na terenie Republiki Zairu w kwadracie określonym przez pozwolenie eksploatacji nr 494 wydane dla Sodimico na podstawie uchwały ministerialnej nr 0156/CAB/V.P./Mines/96 z 16 kwietnia 1996 r.”⁶⁷, „złoża Kimpe”⁶⁸, „ta część złoża Kimpe”⁶⁹ lub „całe złoża Kimpe”⁷⁰.

⁶⁵ Por. 10.4

⁶⁶ Pierwsza zmiana przedmiotu umowy KGHM – Colmet nastąpiła 6 października 1997 w efekcie podpisaniem Aneksu nr 3 do *Kontraktu o Współpracy Sodimico – Colmet* por.10.14

⁶⁷ umowa z 7 stycznia 1997 r. KGHM – Colmet,

⁶⁸ Aneks nr 2 do *Kontraktu o Współpracy* z 18 lipca 1996 r., Aneks nr 1 do Umowy z 7 stycznia 1997 r.

⁶⁹ Protokół przejęcia złoża Kimpe przez KGHM Polska Miedź z 29.01.1997r.

Zdaniem NIK, skutkiem braku precyzji terminologicznej mogą być problemy interpretacyjne, co w konsekwencji może poważnie utrudnić możliwość czy skuteczność dochodzenia praw KGHM przed sądami. Potwierdzeniem takiej oceny były problemy z uruchomieniem utworzonej 21 stycznia 1997 r. przez KGHM akredytywy dokumentowej na rzecz Colmet. Płatność miała nastąpić za złożeniem m.in. „[protokołu trójstronnego przejęcia przez KGHM złoża Kimpe](#)”. 7 lutego 1997 r. **Bank Handlowy** odmówił Colmet wypłaty 10 mln USD, zgłaszając zastrzeżenia do KGHM, że beneficjent (Colmet) przedłożył dokument przejęcia jedynie „[części złoża Kimpe](#)”.

10.14. NIK krytycznie ocenia wady aneksów do *Kontraktu o Współpracy* Colmet - Sodimico z 18 lipca 1996 r., które były podpisywane również przez KGHM i w części faktycznie dotyczyły lub zmieniały warunki umowy KGHM-Colmet z 7 stycznia 1997 r.

Aneks nr 1 antydatowany⁷¹, noszący datę 6 stycznia 1997 r. został podpisany przez Prezesa Siewierskiego i Wiceprezes Muszkat. Treść aneksu to zgoda Sodimico na cesję na rzecz KGHM praw Colmet do eksploatacji złoża Kimpe oraz własności wydobytej rudy mających wynikać z *Kontraktu o Współpracy*⁷².

Aneks nr 2 podpisany przez Prezesa Siewierskiego i Wiceprezes Muszkat 6 października 1997 r. zawiera m. in. zobowiązanie solidarne KGHM i Colmet do wybudowania jednostki metalurgicznej. KGHM nie mając gwarancji możliwości przerobu wydobywanej rudy zwolniła Colmet ze zobowiązania do zapewnienia przerobu rudy i zobowiązała się (wraz z Colmetem) wobec Sodimico do wybudowania jednostki metalurgicznej. Zobowiązanie to nie zostało wykonane i stało się powodem wypowiedzenia Kontraktu. Zobowiązanie wynikające z Aneksu było zobowiązaniem solidarnym. W razie jego niewykonania, KGHM mógł być zmuszony do zapłaty odszkodowania, którego zwrotu, w połowie, KGHM mógłby następnie dochodzić od Colmetu.

Aneks nr 3 podpisany został ze strony KGHM przez Prezesa Siewierskiego i Wiceprezes Muszkat 6 października 1997 r. Treść aneksu to zmiana przedmiotu umowy KGHM/COLMET z 7 stycznia 1997 r. Zamiast „Colmet przenosi (ceduje) na rzecz KGHM prawo do eksploatacji złoża Kimpe do głębokości 30 m, w ilości 605.000 ton (sześćset pięć tysięcy ton) rudy kobaltu i miedzi położonego na terenie Republiki Zairu w kwadracie określonym przez pozwolenie eksploatacji nr 494 wydane dla Sodimiza na podstawie uchwały ministerialnej nr 0156/CAB/V.P./Mines/96 z dnia 16 kwietnia 1996r. (4). Wykonując uprawnienia wynikające z niniejszej umowy, KGHM staje się właścicielem wydobytej rudy kobaltu i miedzi”⁷³, tym razem Colmet „oświadcza, że dokonał przelania na KGHM prawa do eksploatacji Kopalni Kimpe do wielkości dziesięciu tysięcy ton kobaltu zawartego w rudzie. Ruda może być wydobywana z całego złoża zgodnie z najnowszymi rozwiązaniami technicznymi”⁷⁴.

Pan Jerzy Dobrzański, na pytanie kontrolera dlaczego umowa KGHM/Colmet z 7 stycznia 1997 została zmieniona aneksem nr 3 do *Kontraktu o Współpracy* Sodimico/Colmet z 18 lipca 1996 r. odpowiedział: „[Aneks nr 3 do Umowy o Współpracy Sodimico/Colmet nie zmienił umowy KGHM/Colmet z 7 stycznia 1997 r. Jest to zmiana](#)

⁷⁰ Aneks nr 3 do Kontraktu o Współpracy z 18 lipca 1996 r.

⁷¹ por. pkt 10.9

⁷² Por. pkt 10.10.

⁷³ Pkt. 3 i 4 umowy z 7 stycznia 1997 r.

⁷⁴ Art. 1 pkt.1

na korzyść KGHM. Zapisy aneksu nr 3 przyznają dla KGHM prawo do większej ilości kobaltu w rudzie ze złoża Kimpe”. Przez wzgląd na nierozwiązane w Aneksie zagadnienia prawne NIK krytycznie ocenia zmianę przedmiotu umowy KGHM–Colmet z 7 stycznia 1997 r. aneksem do umowy, której KGHM nie jest stroną.

NIK zauważa także, że w *Aneksie* tym KGHM zrezygnował z „prawa do wydobytej rudy”, podczas gdy uchwała Zarządu KGHM nr 7/II/97 w sprawie nabycia prawa do eksploatacji złoża Kimpe z 7 stycznia 1997 r. stwierdza, że „Wejście w życie umowy, o której mowa wyżej Zarząd warunkuje od wcześniejszego podpisania przez Colmet International Ltd., Gecamine i KGHM Polska Miedź S.A. trójstronnego porozumienia potwierdzającego prawo KGHM Polska Miedź S.A. do eksploatacji złoża i wyeksploatowanej z niego rudy”. NIK krytycznie ocenia, fakt że *Aneks nr 3* nie zawiera norm kolidujących. *Kontrakt o Współpracy* poddany był prawu i jurysdykcji francuskiej, zaś umowa KGHM/Colmet prawu i jurysdykcji polskiej. W związku z tym, zmiana treści umowy poddanej prawu polskiemu aneksem poddanym prawu francuskiemu, w ocenie NIK, powoduje trudne do rozstrzygnięcia problemy prawne w przypadku jakiegokolwiek sporu sądowego.

Jako działanie niegospodarne NIK ocenia brak w aneksie rozliczenia ówczesnie zapłaconej – w związku ze zobowiązaniami KGHM wynikającymi z umowy z Colmet - kwoty w wysokości 10 mln USD, pomimo zmiany przedmiotu umowy, którego ta zapłata dotyczy. Dyrektor Dobrzański stwierdził w tej sprawie „10 mln USD było pierwszą ratą umowy z 7 stycznia 1997 r. Ważna jest intencja jakie strony miały przy podpisywaniu określonych dokumentów. Do dnia dzisiejszego nikt nie neguje naszego prawa do rudy. KGHM sprzedawał rudę i otrzymywał środki w wyniku tej sprzedaży”. NIK zauważa, że pogląd dyrektora Jerzego Dobrzańskiego stoi w sprzeczności z ww. ekspertyzami kancelarii prawniczych White & Case i Sołtysiński, Kawecki & Ślęzak⁷⁵. *Aneks* ten w związku z faktem, że dotyczy umowy KGHM - COLMET z 7 stycznia 1997 r., powinien w związku z art. 18 - pod rygorem nieważności - zostać zawarty z notarialnie poświadczonym podpisem.

10.15. Ponieważ 3 lutego 1997 r. nie nastąpiło rozpoczęcie eksploatacji przez KGHM złoża Kimpe, NIK krytycznie ocenia fakt zapłacenia przez KGHM 10 lutego 1997 r., kwoty 10 mln USD jako I raty zapłaty dla Colmet w związku z realizacją umowy z 7 stycznia 1997 r.

Aneks nr 1 do umowy KGHM–Colmet z 15 stycznia 1997 r., stanowił, że „uruchomienie akredytywy nastąpi w terminie 7 (siedmiu) dni od daty wejścia KGHM na złoża Kimpe i rozpoczęcia eksploatacji tego złoża”. W toku kontroli ustalono, że 30 stycznia 1997 r. ówczesny Wiceprezes Jerzy Dobrzański i pełnomocnik Zarządu Andrzej Banaszak podpisali umowę z firmą **Swanepoel** „o podwykonawstwo dla odbudowy drogi do Kimpe i dla robót górniczych”

Prezes Stanisław Siewierski został 4 lutego 1997 r. pisemnie powiadomiony przez dyrektora ORG Zair Andrzeja Banaszaka (dokument bez numeru), że 3 lutego 1997 r. **Oddział Robót Górniczych „Zair”** rozpoczął prace przygotowawcze na złożu Kimpe. W toku czynności kontrolnych, na podstawie faktury firmy Swanepoel nr 006/97 z dnia 10 lutego 1997 r. stwierdzono, że do 10 lutego 1997 r. wykonano następujące prace na

⁷⁵ Por. pkt. 10.10

złożu Kimpe: oczyszczenie terenu, wyrównanie terenu, odwodnienie i instalacja (organizacja) placu budowy.

W złożonym pisemnym oświadczeniu (bez numeru) z 16 października 2002 r. b. Wiceprezes Jerzy Dobrzański niezgodnie z ustalonym w trakcie kontroli stanem faktycznym napisał „Wydobycie rudy ze złoża KIMPE rozpoczęto w dniu 2 lub 4 lutego 1997r (dokładnej daty nie pamiętam). Wydobyć podjęła firma Swanepoel”. Dokumenty⁷⁶ przedstawione przez KGHM świadczą jednak o tym, że pierwsze prace, z którymi wiązało się wydobywanie skały miały miejsce 24 – 26 lutego 1997 r.

10.16. W ocenie NIK, pan Andrzej Banaszak nie był osobą uprawnioną do podpisania w imieniu KGHM umowy z dnia 30 stycznia 1997 r. z firmą **Swanepoel** „o podwykonawstwo dla odbudowy drogi do Kimpe i dla robót górniczych”

Statut KGHM w § 15 stanowił, że „Do składania oświadczeń woli i podpisywania w imieniu Spółki wymagane jest współdziałanie Prezesa i członka zarządu lub dwóch członków zarządu, albo jednego członka Zarządu łącznie z prokurentem”. Zarząd KGHM uchwałą nr 475/II/96 z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie realizacji projektu Kimpe, powołał pana Andrzeja Banaszaka na stanowisko Pełnomocnika Zarządu ds. organizacji Oddziału Robót Górniczych „Zair”. Pełnomocnik uprawniony został do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych spółki, a dotyczących organizacji Oddziału Robót Górniczych „Zair”.

10.17. NIK krytycznie ocenia założenie spółki KGHM CONGO Sprl bez dokonania odpowiedniego rozpoznania warunków jej funkcjonowania. Konsekwencją takiego działania były poważne trudności tej spółki, które w rezultacie doprowadziły m.in. do zupełniej utraty przez nią wartości bilansowej.

Powstania takiego przedsiębiorstwa o kapitale zakładowym 60 mln PLN, nie przewidziano w żadnym z dokumentów koncepcyjnych i finansowo–analitycznych opracowanych do czasu jego powołania. W *uchwale 283/III/97 z 31 grudnia 1997 r. w sprawie wyrażenia zgody na utworzenie na bazie Oddziału Congo spółki z ograniczoną odpowiedzialnością* cele powołania ww. spółki wskazuje fragment §2: możliwość uzyskania całkowitego zwolnienia z podatku dochodowego, ulgi w podatku od nieruchomości, swoboda transferów pieniężnych bez ograniczeń kongijskiego prawa dewizowego oraz zwolnienia z podatku od wynagrodzeń pracowników, płaconego przez pracodawcę z tytułu utworzenia nowych miejsc pracy.

Prezes Siewierski w odpowiedzi na pytanie kontrolera o problemy w funkcjonowaniu KGHM CONGO Sprl zeznał, że do czasu, kiedy był Prezesem „nie występowały żadne trudności z handlem produktami ze złoża Kimpe”. Zeznanie to stoi w sprzeczności z dokumentami z 9.04.1999 i 29.10.1999 opracowanymi przez ówczesnego Prezesa Zarządu KGHM CONGO Sprl, pana Andrzeja Banaszaka, które zostały przekazane odpowiednio: pani Katarzynie Muszkat i panu Mirosławowi Bilińskiemu, wiceprezom KGHM.

Pierwszy z ww. dokumentów datowany na 9 kwietnia 1999 r. zawiera dokładne kalendarium, z którego wynika, że zarząd KGHM od samego początku funkcjonowania ORG „Zair” a następnie od roku 1998 spółki KGHM Congo Sprl, był świadomy po-

⁷⁶ faktury nr 017/97 (L.dz. WC/GM/CPT/97) oraz nr 018/97 (L.dz.XC/GM/CPT/97) wystawione 27 lutego 1997r.przez firmę Swanepoel

ważnych trudności we współpracy ze stroną kongijską w zakresie uzyskania zwolnień celnych i „innych korzyści należnych na bazie Kodeksu Inwestycyjnego”. Główny problem zgłaszany przez Prezesa Banaszaka, to niewłączenie projektu Kimpe realizowanego przez KGHM do zagadnień regulowanych przez *Kodeks Inwestycyjny*. Wg Prezesa, dopiero od 15 września 1998 r. dla KGHM „można znaleźć furtkę w pozycji podwykawnawca” Sodimico, dla którego przewidziano wyłącznie zwolnienia z cła importowego dóbr inwestycyjnych oraz podatku obrotowego.

Należy zaznaczyć, że w ww. piśmie z 9.04.1999 r. Prezes Banaszak wskazał na ostatniej stronie (pkt 15.09.98), iż już wcześniej pisał o poważnych zastrzeżeniach do przyjętej przez Sodimico formuły współpracy. Mimo zwrócenia się przez NIK do KGHM o wcześniejsze dokumenty Prezesa Banaszaka, nie otrzymała ich do dnia dzisiejszego.

W datowanym na 29 października 1999 r. piśmie do wiceprezesa Bilińskiego, prezes Banaszak przedstawia „stan obecny” funkcjonowania KGHM Congo Sprl jak i warianty rozwoju projektu. Podstawowe problemy w funkcjonowaniu to nie objęcie projektu Kimpe systemem ulg wskazanym w Kodeksie inwestycyjnym, nie zabezpieczenie interesów KGHM na etapie przerobu wydobytej rudy, wywożenie produktów jako produktów Gecamines tj. niezgodnie ze stanem faktycznym.

10.18. Art. 2 Kontraktu o Współpracy Sodimico/Colmet stanowi „Rozwój projektu (...) wspólne badania wykonalności obejmujące dodatkowe kampanie poszukiwawcze poprzez wiercenie, badania prowadzone równoległe z eksploatacją złoża. Po tych badaniach i wzięwszy pod uwagę uzyskane rezultaty, strony dokonają ponownej oceny zasobów złoża”.

Oddział Robót Górniczych oraz KGHM CONGO Sprl zakończył w sierpniu 1998 r. prowadzoną od maja 1997 pracę pt. *Dokumentacja geologiczna złoża Kimpe*. W trakcie przesłuchania w dniu 9 grudnia 2002 r. b. Prezes KGHM Congo Sprl, pan Andrzej Banaszak potwierdził brak żądania KGHM zapłacenia przez Sodimico/Colmet za ww. badania geologiczne wykonane przez KGHM.

NIK jako niegospodarne ocenia zaniechanie wystąpienia przez KGHM wobec Sodimico/Colmet z roszczeniem o zwrot dokonanego wydatku dotyczącego sporządzenia opracowania określającego wielkość zasobów geologicznych i oceny warunków hydrogeologicznych. Szacunkowy koszt sporządzenia wynosi ok. 400 tys. USD⁷⁷ tj. ok. 1 527 640 PLN (wg kursu PLN/USD z 5.02.2003 r.). Konieczność dokonywania w tej sprawie szacunków wynika z faktu nieewidencjonowania kosztów badań. *Pracownik Departamentu Nadzoru Właścicielskiego KGHM, pan [...] ⁷⁸*, w grudniu 2002 r. pismem wyjaśnił kontrolerom NIK, że „Badania geologiczne i hydrogeologiczne prowadzone były równoległe z eksploatacją kopalni; nie były w ORG Congo ani w Spółce wyodrębnione ewidencyjnie (księgowane były łącznie z kosztami górniczymi)”.

10.19. W opinii NIK, przedstawiona w *Bilansie zarządu* ocena działań poprzedniego kierownictwa KGHM ma w dużej mierze charakter dezinformacji. Na str. 12 *Bilansu* stwierdzono „Zarząd M. Krzemińskiego najpierw zastopował prace nad eksploatacją złoża Kimpe, nie bacząc na poniesione już koszty związane z przygotowaniem inwesty-

⁷⁷ Analiza techniczno – ekonomiczna odkrywczego zagospodarowania złoża rudy kobaltowo – miedziowej kopalni „Kimpe”

⁷⁸ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

cji, a następnie podjął nieumiejętną próbę powrotu do tego projektu”. Z ustaleń kontroli wynika, że działania przeprowadzone przez KGHM od sierpnia 1999 r. do grudnia 2001 r. miały charakter porządkujący i korygowały część błędów popełnionych wcześniej, szczególnie w dziedzinie analizy prawnej i ekonomicznej projektu Kimpe:

- w maju 1999 r. – tj. ponad 2 lata po rozpoczęciu projektu, KGHM otrzymał ⁷⁹*Analizę efektywności instalacji hydrometalurgicznej przeróbki rud tlenkowych kobaltowo – miedziowych ze złoża „Kimpe” w Kongo* opracowaną przez **Centrum Badawczo Projektowe Miedzi Cuprum**. Do dnia zakończenia kontroli kontrolerzy nie stwierdzili, by KGHM dokonał wyboru technologii przerobu rudy ze złoża Kimpe.
- 13 sierpnia 1999 r. *Poleceniem służbowym Prezesa KGHM PZ/9/99* powołano czternastoosobowy zespół w sprawie „kontynuacji eksploatacji złoża Kimpe oraz sposobu przetworzenia i zbywania uzyskiwanego produktu”. W przedłożonym końcowym Sprawozdaniu Zespół stwierdził m.in. „Nie ma obecnie możliwości opłacalnego ekonomicznie przerobu rudy z Kimpe w DR Congo ani w sąsiedniej Zambii ponad uzyskiwane przez czas trwania projektu ok. 6.000 ton rudy /rok w piecach elektrycznych Likas- hi;(...) Przeprowadzona analiza efektywności wykazała, iż żaden z analizowanych projektów nie daje możliwości uzyskania dodatniego efektu ekonomicznego dla całości inwestycji poczynionych w Kongo”.
- 3 września 1999 r. Prezes KGHM przedstawił Przewodniczącemu Rady Nadzorczej zbiór dokumentów w tym m. in. analizę przepływów, rachunek ciągniony, warianty przerobowe oraz informacje o podmiotach **ORG Congo, KGHM Congo Sprl**. Dokumenty te wskazują na brak możliwości zakończenia inwestycji z zyskiem.
- 18 października 1999 r. powołano zewnętrznego doradcę finansowego - **Bank of America**) ws. alternatywnych rozwiązań dot. projektu Kimpe. W *Raporcie wstępnym* z października 1999 r. doradca ten zawarł stwierdzenie „przyłączamy się do wniosku zespołu Kimpe, że w rozważanych okolicznościach złóż nie może przynosić zwykłych zwrotów z inwestycji, ani nawet powodować dodatniej wartości przepływu pieniężnego podczas pozostałego okresu eksploatacji”.
- 12 listopada 1999 r. otrzymano z kancelarii **White & Case (Poland)** *Memorandum* zawierające krytyczną analizę dokumentacji prawnej inwestycji KGHM w złóż Kimpe. W konkluzji doradca ten wskazał na konieczność renegotjacji umów, w przypadku chęci kontynuowania projektu Kimpe – ze względu na potrzebę zabezpieczenia interesów KGHM.
- 29 listopada 1999 r. Zarząd otrzymał raport pt. *Inwestycje KGHM Polska Miedź S.A. Projekt Kimpe w Kongo* sporządzony przez **Bank of America**. W raporcie m.in. stwierdza się, że na podstawie otrzymanych danych dotyczących projektów eksploatowanych i realizowanych w tym rejonie przez inne podmioty gospodarcze, że cena za jaką KGHM zakupił prawo do eksploatacji złoża Kimpe jest najwyższa ze znanych im transakcji poziomów cen. Czynniki te wpływają na całokształt projektu i jego opłacalność.
- 17 grudnia 1999 r. Zarząd KGHM podjął *Uchwałę nr 506/III/99 w sprawie zawieszenia przez ORG „Congo” wydobywania rudy ze złoża Kimpe*. W §1 uchwały tej stwierdza się „Zarząd zobowiązuje Oddział Robót Górniczych Congo do natychmiastowego zawieszenia wydobywania rudy (...) do czasu zakończenia rozmów ze stroną kongijską co

⁷⁹ zamówioną w lutym 1999 r. przez Zarząd kierowany przez Prezesa Stanisława Siewierskiego.

do możliwości kontynuacji projektu Kimpe”. W opinii NIK uchwała ta była uzasadniona dotychczasowymi trudnościami w realizacji projektu Kimpe i uzasadnionymi wątpliwościami co do jego powodzenia.

- 7 stycznia 2000 r. Zarząd KGHM podjął **Uchwałę nr 2/III/2000 w sprawie zatwierdzenia strategii dotyczącej projektu Kimpe**. Dotyczyła ona strategii opracowanej przez Bank of America oraz Kancelarię White & Case. Jako główne cele do osiągnięcia przez KGHM wskazano: poprawienie sytuacji prawnej KGHM wobec strony kongijskiej oraz poprawienie wyniku finansowego projektu Kimpe. Środkami służącymi do tego celu miało być doprowadzenie do rozwiązania istniejących umów między Sodimico a Colmet oraz KGHM, poprzez ich wypowiedzenie przez stronę kongijską. „Skutkiem tego wypowiedzenia będzie zwolnienie KGHM Polska Miedź S.A. ze zobowiązania wobec Colmetu do zapłaty USD 5,55 mln⁸⁹ oraz wobec Sodimico do wybudowania zakładu metalurgicznego o wartości USD 17,5 mln”, wynegocjowanie nowych umów bezpośrednio między Sodimico (lub innym podmiotem reprezentującym stronę kongijską, w tym bezpośrednio z rządem kongijskim) a KGHM, bez udziału Colmetu bądź innych pośredników. W strategii wskazano również konieczność wpisania KGHM do kongijskiego Kodeksu Inwestycyjnego oraz podpisania konwencji górniczej z władzami kongijskimi.

10.20. NIK krytycznie ocenia sposób przedstawienia w *Bilansie Zarządu* nieudanej współpracy z firmą **King & King z o.o.** (K&K). Przemilczano m.in. fakt, że sposób realizacji współpracy z K&K znacznie lepiej zabezpieczał interesu Spółki niż w przypadku współpracy z Colmetem. Pozwoliło to w rzeczywistości nie wypłacić K&K połowy wynagrodzenia wymienionego w *Bilansie*, gdyż KGHM nie odebrał protokołarnie prac.

10.20.1. NIK potwierdza zawarcie umowy na usługi za cenę 1,5 mln USD z firmą King&King.

Z ustaleń kontroli wynika, że przed podpisaniem umowy Zarząd KGHM – podobnie jak w przypadku umowy z Colmet - nie dysponował informacjami uwiarygodniającymi możliwości King & King do działania na rzecz reprezentowania interesów KGHM w Kongo.

W dniu 9 sierpnia 2000 r. Prezes Krzemiński i Wiceprezes Sypek podpisali umowę o reprezentowaniu pomiędzy KGHM, który „**deklaruje potrzebę uporządkowania i rozwinięcia swojego przedsięwzięcia z zakresu wydobywania, przeróbki i działalności handlowej związanych ze złożami miedzi i kobaltu w Republice Demokratycznej Konga**” a firmą King & King „**która posiada udokumentowane zdolności organizacyjne oraz stosowną wiedzę i doświadczenia w kontaktach ze sferami rządowymi i gospodarczymi w Republice Demokratycznej Konga**”.

W tej umowie, King & King zobowiązany został do podjęcia działań mających na celu m.in:

- uznania przez Rząd Republiki Demokratycznej Konga wszelkich praw do własności KGHM jakie uzyskała ona w wyniku dotychczasowych działań jej kongijskiej spółki na terenie Republiki Demokratycznej Konga i przekazanie tych wartości do KGHM,

⁸⁹ w sierpniu 2000 r. nastąpiło „spisanie” w przychody operacyjne KGHM kwoty 23.746.785 (5..550.000 USD * 4,0306 PLN wg. kursu USD z 7.08.2002 r. powiększone o „doszacowanie” w 2002 r. 1.376.955 PLN)

- uregulowania wobec partnerów kongijskich wszelkich prawnych i finansowych za-
szłości tak, aby dawały one stabilną podstawę do dalszego zaangażowania KGHM
w DRC⁸¹,
- podpisania wyłącznie bezpośrednich umów z firmami kongijskimi, takich jakie oka-
żą się konieczne do prawidłowego funkcjonowania przedsięwzięć KGHM na prawach
koncesjonowanego operatora w oparciu o złoża już eksploatowane, zarówno w zakresie
wydobycia jak i przeróbki jego zasobów łącznie,
- uzyskania nowej, suwerennej koncesji wydobywczej w zakresie złoża już eksploat-
owanego, co miało być podstawą do zaangażowania KGHM w stworzenie samodzielnej
lub z innymi partnerami infrastruktury przetwórczej.

10.20.2. Strony uzgodniły, że firmie K&K przysługiwać będzie wynagrodzenie w wysokości 1,5 mln USD i że kwota ta będzie wypłacona w dwóch etapach. 740 tys. USD w ciągu 14 dni od daty podpisania umowy. Należy zaznaczyć, że pierwsza rata miała zostać wypłacona - podobnie jak w przypadku Colmet, bez związku z uzyskanymi przez KGHM korzyściami. Jednak wypłata drugiej części uzależniona została od realizacji przedmiotu umowy potwierdzonej protokołem odbioru. Pierwsza rata przeznaczona miała być przede wszystkim na zatrudnienie Dyrektora – Reprezentanta i uruchomienie stosownego biura. W związku z tym, że protokołu odbioru strony nie podpisały wypłata drugiej raty nie nastąpiła. Spółka King & King złożyła cywilne powództwo o zapłatę II raty do Sądu w Legnicy.

10.20.3. Zdanie⁸² *Bilansu Zarządu*: „nie można było mówić o jakichkolwiek efek-
tach działania King & King” jest niezgodne z faktami. W toku czynności kontrolnych ustalono, że w związku z realizacją zapisów umowy King & King przedłożyła zarządo-
wi KGHM m.in.:

- *Projekt Konwencji Górniczej pomiędzy KGHM a Rządem Republiki Demokratycznej Konga* z listopada 2000 r. W krytycznej opinii prawnej sporządzonej 12 stycznia 2001 r. przez Kancelarię Sołtysiński, Kawecki & Szlęzak zawarto konkluzję, że „przed jego podpisaniem, dokument ten będzie wymagać znacznych modyfikacji oraz istotnej pracy redakcyjnej”. Zaś w opinii z 21 listopada 2001 r. jako główny mankament tego projektu wskazano, że w odniesieniu do złoża Kimpe „nie stanowiłby on formuły możliwej do zastosowania w sytuacji, w której koncesja na eksploatację złoża Kimpe była już wydana Sodimico”.
- wersję *Wstępnego Protokołu Porozumienia pomiędzy KGHM i Sodimico*, datowana na 11 kwietnia 2001 r. w opinii Kancelarii Sołtysiński, Kawecki & Szlęzak z 21 listo-
pada 2001r. tekst protokołu nie zabezpieczał w należyty sposób interesów KGHM.

W opinii NIK, Zarząd KGHM może więc mówić o braku zadowalających ale nie „ja-
kichkolwiek” rezultatów.

10.20.4. W odróżnieniu od współpracy z Colmet, Zarząd KGHM poddawał bieżą-
cej analizie prawne konsekwencje umowy z King & King. Kancelaria Sołtysiński, Ka-
wecki & Szlęzak przygotowała krytyczną opinię z 24 maja 2001 r. „w sprawie zakresu
swobody KGHM Polska Miedź S.A. w realizacji projektu Kimpe w świetle umowy o re-
prezentowaniu firmy zawartej z King & King sp. z o.o. w dniu 9 sierpnia 2000 r.”

⁸¹ Demokratyczna Republika Konga.

⁸² na str. 5

Ponadto w dniu 26 lipca 2001 r. Wiceprezes Biliński wydał polecenie dokonania oceny dotychczasowej współpracy z King & King, w tym aspekcie rozważenia zasadności przedłużenia okresu obowiązywania umowy z 9 sierpnia 2000 r. W przedłożonej 30 lipca 2001 r. notatce służbowej członkowie zespołu stwierdzają, że „Zespół nie widzi celowości kontynuowania współpracy z firmą King & King (...) Firma King & King nie wykonała należycie zobowiązań wynikających z umowy”.

10.21. W ocenie NIK, nie jest prawdziwe stwierdzenie zawarte w Bilansie Zarządu: „Zarząd Mariana Krzemińskiego odrzucił oferty współpracy w dziedzinie reaktywowania projektu kongijskiego ze strony uznanych i dysponujących sporym doświadczeniem instytucji”.

Jedyną firmą, z którą KGHM prowadził negocjacje była firma Colmet. Ustalenia dokonane przez NIK nie potwierdzają opinii, że była to firma należąca do „uznanych i dysponujących sporym doświadczeniem instytucji”. Należy zauważyć, że poza opisanymi wyżej niejasnościami i trudnościami we współpracy z Colmetem, negatywnymi doświadczenia w tej dziedzinie miała również **PeBeKa** - spółka zależną wobec KGHM, wskazana początkowo do podjęcia realizacji projektu Kimpe. Zdaniem Colmetu przedstawionym w piśmie 183/12/96 z 11 grudnia 1996 r. podstawowe różnice sprowadzały się do wysokości i formy gwarancji finansowej żądanej przez PeBeKa, nakładów na drogę dojazdową do złoża Kimpe oraz kosztów wydobycia tony rudy.

Złożona KGHM oferta Colmet z 27 kwietnia 2000 r. i 17 maja 2001 r. dotyczyła propozycji umowy kupna – sprzedaży rudy wydobytej i rudy w złożu. Podstawą umowną tego przedsięwzięcia miało być według Prezesa Colmet, pana Krzysztofa Pochręsta „przywrócenie sytuacji prawnej sprzed wypowiedzenia umowy przez Sodimico (...) Negocjowanie nowej umowy trwało by długie miesiące”. Ponadto Wiceprezes Colmet, pan Jofa Kazadi wskazał, że „czas działa na niekorzyść wszystkich stron, rosną koszty a w Kongo sytuacja polityczna zmienia się. Przewidywane jest powołanie nowego «rządu pojednania» i do rozmów mogą przystąpić nowe osoby a to rozmowy bardzo przedłuży i utrudni”. W związku z tą oceną, 13 czerwca 2001 r. Prezes Colmet, nakłaniając Zarząd KGHM do podjęcia decyzji podpisania przedkładanego przez Colmet projektu umowy, wskazał: „Przychylny KGHM Minister Górnictwa DRC⁸³ został aresztowany pod zarzutem przyjmowania korzyści majątkowych”.

10.22. W Bilansie zarządu, Zarząd KGHM oszacował koszty niepowodzenia w Kongo na ok. 32 mln USD. Ustalenia NIK wskazują, że szkoda majątkowa w zakresie *damnum emergens* wynosi co najmniej -187 404 890 zł (wg kursu PLN/USD z 5 lutego 2003 r.).

		USD	PLN	UWAGI
1	Zapłata dla Colmet	-10 000 000*	-38 191 000	- wg. kursu z dnia 5.02.2003 3,8191 PLN/USD
2	Zapłata dla Sodimico	-9 450 000	-36 090 495	- wg. kursu z dnia 5.02.2003 3,8191 PLN/USD
3	Koszty badań nad technologiami przerobu rudy ze złoża Kimpe		-3 226 587	bez VAT
4	Koszty działalności ORG Congo w latach 1997 – 2000		-158 240 531	
5	Przychody z działalności ORG Congo w latach 1997 - 2000		83 834 000	

⁸³ Demokratycznej Republiki Konga

6	Koszty działalności KGHM Congo Sprl w latach 1998 – 2000		-59 458 330	
7	Przychody z działalności KGHM Congo Sprl w latach 1998 – 2000		29 202 000	
8	Koszty poniesione przez Biuro Zarządu KGHM na rzecz projektu Kimpe w latach 2000 – 2001		-5 233 947	
	RZECZYWISTA STRATA**		-187 404 890	

* - bez kwoty 750 000 USD przełanej 20 sierpnia 2002 r. w związku z zawarciem porozumienia KGHM – Colmet w dniu 7 sierpnia 2002 r. zakwalifikowanej w KGHM jako koszt operacyjny, nie znany jest NIK tytuł wykupienia wierzytelności,

** - nie obejmuje wszystkich kosztów/przychodów KGHM.

Oszacowanie utraconego zysku wg. *Rachunku opłacalności zakupu i eksploatacji złoża Kimpe w Zairze*⁸⁴.

Szkoda majątkowa w zakresie *lucrum cessans* wynosi -27 491 221 USD. W związku z faktem, że Zarząd KGHM podpisując umowę 7 stycznia 1997 r., planował realizację pełnego projektu Kimpe na okres 13 miesięcy do maja 1998 r. (okres ten obejmował wszystkie etapy od wydobywania rudy do sprzedaży wytworzonych katod) dla ustalenia właściwego wskaźnika zysk/strata zasadnicze znaczenie ma przyjęcie średniorocznej ceny kobaltu i miedzi. W 1998 r. średnioroczna cena 1 kg kobaltu wynosiła 47 245 USD⁸⁵ a 1 tony miedzi 1 734 USD⁸⁶. Wskazane ceny są najbliższe dla założonych przez Katarzynę Muszkat w *Rachunku*, kobalt 48 000, miedź 1 800. Dla tych wskaźników, w *Rachunku* został wyliczony zysk na kwotę 27 491 221 USD. Na tej podstawie, wyliczenie szkody majątkowej poniesionej przez KGHM (wg kursu z dnia 5 lutego 2003 r. 3,8191 PLN/USD) wynosi:

	STRATA MAJĄTKOWA	USD	PLN
1.	RZECZYWISTA STRATA*	-49 070 432	-187 404 890
2.	UTRACONY ZYSK	-27 491 221	-104 991 722
	Razem	-76 561 653	-292 396 612

* - bez kwoty 750 000 USD przełanej 20 sierpnia 2002 r.

Były Wiceprezes, wcześniej przewodniczący wszystkich zespołów negocjacyjnych projektu Kimpe, obecnie Dyrektor Generalny ds. Hutnictwa, pan Jerzy Dobrzański wyjaśnił w piśmie *DH/378/02 z 21 października 2002 r.*, że po sześciu latach realizacji „ostateczne efekty podjęcia przez eksploatacji złoża Kimpe, znane będą po podjęciu decyzji o budowie konkretnej instalacji do przerobu rudy bądź jej przerobie w innych dostępnych instalacjach Na dzień dzisiejszy efektem tej działalności jest:

- o wydobywanie 162 891 Mg rudy,
- o przerób 16 392 Mg rudy,
- o produkcja 1 618 Mg stopu Cu – Co.
- o zapas rudy na hałdzie w ilości 146 685 MG”.

NIK zwraca uwagę, że przy dotychczasowym tempie przerobu, przetworzenie wydobytego już i leżącego w Kongo zapasu musiałoby zająć prawie pięćdziesiąt cztery lata.

⁸⁴ Opracowany w styczniu 1997 r.

⁸⁵ www.minerals.usgs.gov/minerals/pubs/commodity/cobalt/210798.pdf

⁸⁶ www.minerals.usgs.gov/minerals/pubs/of01-006/copper.pdf

Kapitał zakładowy KGHM Congo Sprl wynosił w momencie utworzenia tej spółki 60 mln PLN (w majątku trwałym i obrotowym oraz gotówką z wyłączeniem prawa do eksploatacji złoża). Wartość bilansowa udziału w KGHM Congo Sprl w bilansie skonsolidowanym KGHM za 1998 r. r. wyniosła 57 938 tys. PLN, zaś za 2001 r. wyniosła 0,- PLN.

10.23. NIK krytycznie ocenia uniemożliwienie przez Zarząd KGHM dokonania kontrolem NIK analizy podjętych przez ten Zarząd działań ws. projektu Kimpe. Zarząd kierowany przez Prezesa Stanisława Speczika zawarł 7 sierpnia 2002 r. ugodę kompensacyjną z Colmet. Kontrolerom ugody z sierpnia 2002 r. nie przedstawiono, motywując to brakiem akceptacji Sodimico. Nie wyjaśniono przy tym jednak, dlaczego strona kongijska miała wyrażać zgodę na udostępnienie umowy, której nie jest uczestnikiem. Żądanie tego dokumentu powtórzyła Komisja Odwoławcza powołana *Zarządzeniem Dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji z 27 lutego 2003 r. w celu rozpatrzenia zastrzeżeń zgłoszonych dnia 12 lutego 2003 r. przez Zarząd KGHM Polska Miedź S.A do protokołu kontroli działalności KGHM Polska Miedź S.A. związanej z przygotowaną przez Ministerstwo Skarbu Państwa „Informacją o sytuacji w wybranych spółkach Skarbu Państwa i przedsiębiorstwach państwowych – Raport otwarcia z 7 maja 2002.*

Z dostępnych NIK materiałów wynika, że w konsekwencji umowy z 7 sierpnia 2002 r. KGHM przełał - 20 sierpnia 2002 r. - na konto Colmet kwotę w wysokości co najmniej 750 tys. USD. Ponadto w piśmie *KR/240/2002 z 13 grudnia 2002 r. Główny Księgowy pan [...]*⁸⁷ stwierdził „W sierpniu 2002 r. w księgach Biura Zarządu spisano umorzone zobowiązanie w wysokości 5 550 tys. USD” tj. wpisano w przychody operacyjne między KGHM a Colmet kwotę 23 746 785 PLN. Na etapie procedury odwoławczej Dyrektor Jerzy Dobrzański w piśmie *DH/67/2003 z 12 marca 2003 r.* poinformował NIK, że w 2003 r. KGHM zawarł trójstronne porozumienie z Colmet i Sodimico.

11. NIK krytycznie ocenia fakt, że zawarta w *Bilansie zarządu* informacja: "W listopadzie i grudniu 2001 zarząd Huty Miedzi Głogów podpisał z prywatnymi firmami umowy w sprawie świadczenia usług serwisowych i remontowych oraz wykonywania części zamiennych i prefabrykacji konstrukcji. Wartość robót w skali roku to odpowiednio: 34,6 mln zł, 21,6 mln i 12 mln złotych. W każdym z tych przypadków przepisy wymagano przeprowadzenia przetargów. Tymczasem «rozdano» te kontrakty z wolnej ręki" okazała się dezinformacją.

W wyniku kontroli ustalono, że ww. kontrakty dotyczą trzech przedsiębiorstw: **URBEX, REMY i Automatyka – Miedź**. Obowiązujące w KGHM Polska Miedź S.A. przepisy wewnętrzne (*Zarządzenie Nr PZ-6/98 w sprawie zasad wyboru wykonawców i usług zawieranych na rzecz KGHM Polska Miedź S.A. jak również na uchwały Zarządu Nr Nr 58/IV/2000 z dnia 4.07.2000r. i 531/III/99 z 21.12.1999r. w sprawie warunków współpracy ze Spółkami HUTMECH, SUWIR, REMY i Automatyka – Miedź*) zezwalały na odstępstwo od przeprowadzania zamówień na roboty w trybach przetargów nieograniczonych, nie precyzując jednocześnie, który z trybów powinien być wówczas zastosowany. Obowiązujące procedury zostały zachowane. Zastosowano tryb bezprzetargowy.

⁸⁷ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

Należy przy tym dodać, że KGHM przedstawił NIK wyniki kontroli wewnętrznej dotyczące innych zamówień, przeprowadzonych z naruszeniem procedur i zasad gospodarności. NIK zauważa również, że utrzymanie dotychczasowych regulacji wewnętrznych pozwalających na szerokie stosowanie odstępstw od przetargowych trybów zamawiania nie gwarantuje gospodarności i stwarza ryzyko korupcji.

12. KGHM Polska Miedź S.A. zawiera umowy o reklamę i sponsoring oraz udziela darowizn, co stanowi trwały element kosztów. Zjawisko to miało już miejsce przed komercjalizacją. Przykładowo w latach 1994 – 1996 tylko darowizny pieniężne osiągnęły poziom odpowiednio 1 895 tys. PLN, 5 214 tys. PLN, 2 665 tys. PLN. Po prywatyzacji kształtowały się one następująco:

	Wynik finansowy netto	Darowizny pieniężne	Wskaźnik D/W %
1997	501 800	9 361	1.87
1998	178 750	511	0.29
1999	-169 899	3 976	-2.34
2000	617 967	11 311	1.83
2001	-190 023	4 495	-2.37
2002	254 546	b/d	

W 1997 roku Zarząd kierowany przez Prezesa Siewierskiego przyznał darowizny pieniężne na kwotę 9,4 mln PLN, co stanowiło 1,87% zysku netto za ten rok. W kolejnym 1998 roku ten sam Zarząd znacznie ograniczył przyznawanie darowizn do poziomu 0,5 mln PLN, co przy znacznie gorszych wynikach finansowych stanowiło wówczas 0,29% zysku netto. W marcu roku 1999 powołano Zarząd kierowany przez Prezesa Krzemińskiego. W roku tym przyznano darowizny pieniężne na kwotę 4 mln PLN, mimo uzyskania ujemnego wyniku finansowego. W roku 2000 Zarząd KGHM przyznał darowizny na rekordową kwotę 11,3 mln PLN, jednak wobec pojawienia się równie rekordowych wyników stanowiło to 1,83% zysku netto za 2000 rok – czyli proporcjonalnie mniej niż w roku 1997. W roku 2001, rekordowym dla KGHM pod względem strat, przyznano darowizny pieniężne na poziomie 4,5 mln PLN.

12.1. Zdaniem NIK, polityka darowizn przedsiębiorstwa może być zgodna z interesem akcjonariuszy jedynie wówczas, gdy poziom darowizn dostosowany jest do wyników finansowych. Generalnie NIK zauważa tendencję kolejnych Zarządów KGHM do dostosowania kwot darowizn do wyniku. NIK zwraca jednak uwagę, że darowizny zmniejszają dywidendy i kapitał zapasowy, stanowiąc faktycznie jeden z elementów dystrybucji dochodu przedsiębiorstwa. Wobec pasywnego charakteru akcjonariatu KGHM, o czym świadczy jego struktura oraz zarysowująca się polityka dywidend⁸⁸, uznać należy, że akcjonariusze zainteresowani są realizacją zysków w formie dywidend co najmniej w stopniu zbliżonym do pozostawienia kapitału w Spółce. NIK stoi na stanowisku, że Skarb Państwa będący kluczowym akcjonariuszem posiadającym kontrolę nad organami KGHM, posiada własny aparat redystrybucji przychodów, za pomocą którego realizuje zadania Państwa w sposób spójny i kompleksowy i redystrybucja na poziomie przedsiębiorstwa kosztem przychodów z tytułu dywidend lub z tytułu ewentualnej prywatyzacji KGHM nie leży w jego interesie.

⁸⁸ Dywidendy 25 mln PLN w 1999 r., 200 mln PLN w 2001 r.

12.2. Dla oceny gospodarności w realizacji polityki darowizn przez Zarząd Prezesa Krzemińskiego krytyczne wydają się decyzje o przyznaniu darowizn pieniężnych (a także reklamy i sponsoringu) w III i IV kwartale 2001 roku, gdy KGHM notował znaczne straty operacyjne w związku z pogłębiającą się dekoniunkturą związaną z załamującym się rynkiem miedzi i kursem złotych. Ustalono, że w drugim półroczu 2001 roku podjęto decyzje w sprawie darowizn na kwotę 1 090 tys. PLN co stanowiło 24,2 % ogólnej kwoty przyznanych w całym roku darowizn. Należy jednak zaznaczyć, że w *Bilansie zarządu* pominięto informację, iż wśród darowizn tych główną pozycję (1 mln PLN) stanowiła darowizna na rzecz Kancelarii Prezesa Rady Ministrów z przeznaczeniem na zakup wyprawek szkolnych dla dzieci powodzian⁸⁹.

12.3. NIK uznaje, że właściwą metodą oceny decyzji o darowiznach, sponsoringu i reklamie jakiegokolwiek zarządu jest odniesienie ich do stosowanej w tym zakresie polityki w dłuższym okresie. Autorzy *Bilansu zarządu* wskazując wybrane decyzje zastosowali jednak przede wszystkim kryteria pozaekonomiczne. W szczególności jako beneficjentów podano „diecezje, parafie, duszpasterstwa oraz stowarzyszenia parafialne i związki wyznaniowe”, organizacje firmowane przez związki zawodowe i partie polityczne, jak i lokalny klub sportowy podnosząc również kwestię odległości od Lubina i Dolnego Śląska, nie poddając analizie zgodności tych decyzji z długookresową polityką firmy.

13. NIK potwierdza stwierdzenie zawarte w *Bilansie zarządu* dotyczące zatrudnienia w KGHM lub spółkach zależnych panów: [...] ⁹⁰, (błędnie w *Bilansie* podano jego imię jako [...] ⁹¹), [...] ⁹² oraz [...] ⁹³. W przypadku [...] ⁹⁴ NIK zwraca uwagę, że termin „zatrudnienie” jest mylący, gdyż podpisano z nim umowę cywilnoprawną na świadczenie usług eksperckich.

Zdaniem NIK fakt uprzedniego bycia posłem, oficerem, działaczem związkowym lub samorządowym czy prezesem centralnego urzędu, przy braku wewnętrznych regulacji w dziedzinie kwalifikacji zawodowych wyższych kadr kierowniczych⁹⁵ w KGHM i w spółkach zależnych, nie stanowi przesłanki negatywnej dla ich zatrudnienia. W opinii NIK, stanowiłoby ją natomiast wykonywanie przez takie osoby swoich obowiązków w sposób nie przynoszący korzyści podmiotowi gospodarczemu bądź z naruszeniem prawa. Z dostarczonej kontrolerom dokumentacji wynika, że KGHM przeanalizował efektywność pracy tylko jednej z ww. osób, tzn. [...] ⁹⁶. Sprawa ta została przekazana Prokuraturze.

⁸⁹ Uchwała Zarządu KGHM Polska Miedź Nr 333/IV/2001 z dnia 21.08.2001

⁹⁰ Wyłączono dane osobowe dot. dwóch osób. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁹¹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁹² Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁹³ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁹⁴ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

⁹⁵ Wyjaśnienie Dyrektora Departamentu Kadr PK/929/2002 z dnia 10 grudnia 2002 r.

⁹⁶ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

14. Najwyższa Izba Kontroli potwierdza stwierdzenie zawarte⁹⁷ w *Bilansie zarządu*: „Umowy doradcze i eksperckie od II połowy 1999 r. kosztowały spółkę łącznie 27 mln zł. Były zawierane z reguły z wolnej ręki, niezależnie od wysokości sumy.(...) Usługi audytorskie w samym roku 2001 pochłonęły 7,5 mln zł, a prawne i doradcze 4,5 mln zł.” NIK zwraca przy tym uwagę, że wysokie koszty audytu KGHM i Grupy KGHM wynikają ze zobowiązań wynikających z publicznego obrotu papierami wartościowymi KGHM oraz z konieczności sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Usługi prawne natomiast dotyczyły w znacznej części koniecznych do wykonania analiz z uwagi na istotne zaniedbania w zakresie obsługi prawnej projektu Kimpe przez wcześniejsze władze KGHM.

15. Punkt *Bilansu zarządu* pt. *Kontrakty kierownicze* zawiera nieścisłości. Osoba opisana jako kierowca zajmowała faktycznie stanowisko kierowcy–mechanika, natomiast osoba opisana jako sekretarka zajmowała faktycznie stanowisko głównego specjalisty – asystentki Prezesa. Podane w *Bilansie* wynagrodzenia wskazują na najwyższe wynagrodzenia miesięczne kierowcy–mechanika (40 tys. PLN), i głównego specjalisty – asystentki Prezesa (30 tys. PLN) podczas gdy średnie wynagrodzenie miesięczne były znacznie niższe. Wynagrodzenie za cały 2001 r. kierowcy-mechanika wynosiło łącznie 247 tys. PLN brutto (tj. średnio 20,6 tys. PLN miesięcznie), natomiast głównego specjalisty – asystentki 189 tys. PLN (tj. średnio 15,7 tys. PLN miesięcznie).

16. W *Bilansie zarządu* znalazła się informacja⁹⁸, że Zarząd Prezesa Krzemińskiego przyznał bardzo wysoką nagrodę (100 tys. zł) w trzy tygodnie po powołaniu pana Marka Trawińskiego na stanowisko Prezesa Zarządu spółki Energetyka. Został on powołany w skład Zarządu „*Energetyka*” sp. z o.o. 25 października 1999 r.⁹⁹. Powierzono mu wówczas stanowisko Prezesa Zarządu. Nagrodę przyznano natomiast 27 listopada 2000 r., a więc ponad 13 miesiącach po jego powołaniu a wypłacono ją 7 grudnia 2000 r.

17. NIK potwierdza, że Zarząd kierowany przez Prezesa Mariana Krzemińskiego podpisał niemal ze stoma osobami (w tym 44 stanowiska w Biurze Zarządu i 48 stanowisk w dysekcjach oddziałów KGHM) umowy odmienne od Układu Zbiorowego Pracy. Należy zwrócić uwagę, że legalność tych umów nie jest kwestionowana, niepokoić może natomiast skala odstępowania od przyjętego w KGHM Układu Zbiorowego Pracy.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli - Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji, na podstawie art. 60 ust. 2 *ustawy o NIK*, wnosi o kontynuację polityki Zarządu KGHM w zakresie poprawy funkcjonowania Spółki poprzez:

- 1) Wprowadzenie rozwiązań organizacyjnych gwarantujących profesjonalizm oficjalnych materiałów analitycznych KGHM przekazywanych na zewnątrz.

⁹⁷ str. 9 i 10

⁹⁸ str. 13

⁹⁹ Uchwałą nr 13/99 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki

- 2) Przygotowanie przez Zarząd KGHM długoterminowej strategii kredytowania działań Spółki, w tym poziomu zadłużenia, zmian w branżach działalności, wykorzystania dźwigni finansowej, kosztu kapitału oraz polityki podziału zysku.
- 3) Dostosowanie struktury zobowiązań do charakteru i czasu życia finansowanych przez te zobowiązania przedsięwzięć. W szczególności zaleca się zwiększenie udziału zobowiązań długoterminowych w zobowiązaniach oraz redukcję nieodsetkowych kosztów obsługi kredytów takich jak opłaty bankowe oraz doradztwo kredytowe.
- 4) Zapewnienie Spółce kadry pozwalającej na współpracę z funduszami inwestycyjnymi, w tym rozważenie możliwości skorzystania z oferty szkoleniowej AIG Emerging Europe Infrastructure Fund.
- 5) Rozważenie możliwości uzupełnienia pakietu inwestycyjnego AIG Emerging Europe Infrastructure Fund o inwestycję w Polsce.
- 6) Opracowanie planu ratowania aktywów KGHM związanych z projektem *Kimpe*.
- 7) Podjęcie działań mających na celu wyegzekwowanie należności od Colmet i Sodimiza za sporządzoną dokumentację geologiczną rejonu *Kimpe*.
- 8) Zapewnienie by kontrakty górnicze poza granicami kraju podpisywane były po sporządzeniu:
 - a) analizy ryzyka politycznego planowanej inwestycji,
 - b) dokumentacji geologicznej, i hydrologicznej umożliwiającej podjęcie decyzji inwestycyjnej,
 - c) analiz otoczenia prawnego planowanej inwestycji.
 - d) biznes planu, obejmującego w szczególności. planowane przepływy gotówkowe, konieczne przedsięwzięcia organizacyjne i wskazującego przewidywane zagrożenia.
- 9) Wprowadzenie wymogu obligującego Zarząd do dokumentowania informacji o strukturze własności, doświadczeniu i innych istotnych czynnikach organizacyjno-finansowych związanych z działalnością partnerów handlowych KGHM.
- 10) Rozważenie pociągnięcia do odpowiedzialności służbowej osób, które doprowadziły do strat opisanych w pkt 10.22 niniejszego wystąpienia.
- 11) Wprowadzenie zasad ograniczających dowolność w udzielaniu darowizn przez Zarząd KGHM, szczególnie w sytuacji złego wyniku finansowego Spółki.
- 12) Wprowadzenie rozwiązań organizacyjnych ograniczających możliwość przyznawania pracownikom KGHM wynagrodzeń i premii nie odpowiadających ich wartości pracy wykonywanej przez nich na rzecz Spółki.
- 13) Opracowanie i wdrożenie systemu obiegu dokumentów gwarantującego możliwość ustalenia kolejnych ich dysponentów i uniemożliwiający, bez zgody uprawnionych pracowników, usunięcie ich ze zbioru.

14) Wprowadzenie w KGHM systemu zamówień ograniczającego stosowane dotychczas odstępstwa, prowadzące do zamówień z wolnej ręki.

Najwyższa Izba Kontroli - Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji, zgodnie z treścią art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, oczekuje od Zarządu KGHM Polska Miedź S.A., w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, [Zarząd](#) ma prawo zgłosić do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK umotywowane zastrzeżenia w sprawie ocen, uwag i wniosków, zawartych w tym wystąpieniu.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się – stosownie do art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK* – od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie powyższych zastrzeżeń.

Dyrektor
Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
(–) Paweł Banaś